

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

***Όλα τα προγράμματα παρέχονται δωρεάν
Έναρξη προγραμμάτων Δευτέρα 19 Οκτωβρίου 2020
Αιτήσεις από 2 έως και 30 Σεπτεμβρίου 2020***

Γ Λ Ω Σ Σ Α

ΌΤΑΝ Η ΓΛΩΣΣΑ ΣΥΝΑΝΤΑΕΙ ΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Φανταστικές γλώσσες σε φανταστικούς κόσμους

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Αθανάσιος Καρασίμος, Δρ. Υπολογιστικής Γλωσσολογίας, Ερευνητής στο DARIAH-GR/ Ακαδημία Αθηνών

Η θεματική του συγκεκριμένου προγράμματος είναι ένας συνδυασμός της δομής φανταστικών κόσμων και κάποιων γλωσσολογικών αρχών κατά την κατασκευή γλωσσών. Όταν η λογοτεχνία του φανταστικού άρχισε να ανθεί από την κυρίαρχη τριλογία του J.R.R. Tolkien «Ο Άρχοντας των Δαχτυλιδιών», μια συστηματική προσπάθεια δημιουργίας γλωσσών πλημμύρισε τους κόσμους της λογοτεχνίας του φανταστικού και αργότερα τον κινηματογράφο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια. Μια κατασκευασμένη γλώσσα είναι μια γλώσσα της οποίας η φωνολογία, η γραμματική και το λεξιλόγιο, αντί να έχουν αναπτυχθεί φυσικά, επινοήθηκαν συνειδητά και δεν έχει φυσικούς ομιλητές. Οι κατασκευασμένες γλώσσες μπορούν επίσης να αναφέρονται ως τεχνητές, επινοημένες γλώσσες και σε ορισμένες περιπτώσεις φανταστικές γλώσσες. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για να δημιουργηθεί μια κατασκευασμένη γλώσσα, ώστε να διευκολυνθεί η ανθρώπινη επικοινωνία (βλ. διεθνή βοηθητική γλώσσα), να εμπλουτίσουν οι συγγραφείς τη μυθοπλασία συνεισφέροντας μια πρόσθετη δόση ρεαλισμού, για πειραματισμούς στους τομείς της γλωσσολογίας, για καλλιτεχνική δημιουργία και για γλωσσικά παιχνίδια. Οι φανταστικές γλώσσες προσφέρουν μια ιδιαίτερη αληθοφάνεια σε λογοτεχνικά έργα, ταινίες, σειρές και παιχνίδια, ενώ ταυτόχρονα βοηθούν τον θεατή και αναγνώστη να κατανοήσουν με έναν διασκεδαστικό τρόπο τον τρόπο δομής και λειτουργίας της γλώσσας.

Σκοπός του προγράμματος

Κεντρικός στόχος αυτού του διαθεματικού προγράμματος είναι οι μαθητές να μάθουν με διαδραστικό και διασκεδαστικό τρόπο για την συσχέτιση των κόσμων φαντασίας με τις κατασκευασμένες γλώσσες. Στόχος είναι να δοθούν κάποια κλασικά και αντιπροσωπευτικά δείγματα φανταστικών (κατασκευασμένων) γλωσσών από κόσμους φαντασίας (σε βιβλία, ταινίες, τηλεοπτικές σειρές και παιχνίδια, όπως από τα Lord of the Rings, Star Wars, Star Trek, Game of Thrones, the 100, Myst, Sims, Skyrim κτλ.). Θα παρουσιαστούν κάποιες αρχές που κυριαρχούν σε αυτές τις γλώσσες και πώς υλοποιούνται. Επίσης θα δοθούν τα επίπεδα κατασκευής, τα προβλήματα και οι δυσκολίες που υπάρχουν κατά τη δημιουργία μιας φανταστικής γλώσσας και πώς μπορεί κάποιος

να δημιουργήσει κάποια φανταστική γλώσσα. Τέλος, με ένα διαδραστικό γλωσσικό παιχνίδι θα μπορούν να κατανοήσουν πιο εύκολα τη δομή κάθε μιας από αυτές.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Μια σύντομη και διαδραστική εισαγωγή στη γλώσσα, τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο του φανταστικού
- Από τις κατασκευασμένες γλώσσες (όπως η Esperanto) στις καλλιτεχνικές γλώσσες (όπως η Quenya, Na'vi, Dothraki, D'ni)
- Πολλά δείγματα από φανταστικές γλώσσες που έχουν δημιουργηθεί για λογοτεχνικά βιβλία, ταινίες, τηλεοπτικές σειρές και ηλεκτρονικά παιχνίδια
- Πόσο εύκολο είναι να δημιουργηθεί μια κατασκευασμένη/φανταστική γλώσσα;
- Mini-tutorial: *πώς να δημιουργήσω μια γλώσσα;* [προαιρετικό]
- Ένα διαδραστικό παιχνίδι απόδρασης από φανταστικούς κόσμους

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Αργυρώ Πιπίνη, Συγγραφέας

Πότε γράφουν οι συγγραφείς; Όταν έχουν έμπνευση ή μια ιδέα; Και τι είναι έμπνευση; Ή μήπως κάθονται και γράφουν κάθε μέρα συγκεκριμένες ώρες; Τι είναι το ταλέντο και πόση σημασία έχει; Ακολουθούν οι συγγραφείς κάποιους κανόνες γραφής, αν υπάρχουν τέτοιοι κανόνες; Και οι κανόνες είναι ίδιοι για όλους, ίδιοι για όλα τα είδη γραφής;

Η συγγραφή κρύβει κάποια μυστικά, όπως η μαγειρική, η αναρρίχηση, η οδήγηση... Ναι, βέβαια, έτσι είναι, αλλά την ώρα που γράφεις πρέπει να ξεχνάς αυτά τα μυστικά κι αυτούς τους κανόνες, όπως όταν οδηγείς για πολλά χρόνια αυτοκίνητο και αλλάζεις μηχανικά τις ταχύτητες και δεν λες στον εαυτό σου κάθε λίγο και λιγάκι «τώρα βάλε 2α, τώρα βάλε 3η».

Στη διάρκεια του προγράμματος, λοιπόν, θα σας αποκαλύψω κάποια απ' αυτά τα μυστικά, από τα πρώτα στάδια της συγγραφής, από την αρχική ιδέα μέχρι την αποτύπωσή της, και θα σας πείσω ότι όλοι μπορούμε να γράψουμε ακόμα κι αν δεν θέλουμε να γίνουμε συγγραφείς και να εκδώσουμε όσα γράφουμε.

Θα μιλήσουμε, λοιπόν, για τεχνικές γραφής — για τους χαρακτήρες, την πλοκή, τον σκελετό και τα δομικά στοιχεία των ιστοριών, την πρωτοπρόσωπη και τριτοπρόσωπη αφήγηση. Θα δούμε κόμικς, τρέιλερ ταινιών και σειρών, αποσπάσματα κειμένων με εύρος θεμάτων — ιστορίες μυστηρίου, ιστορίες με υπερήρωες, ιστορίες για το ποδόσφαιρο, αστυνομικές ιστορίες, ιστορίες με μυστικούς πράκτορες ή με ταξίδια στον χρόνο, ιστορίες γνωστών συγγραφέων και σεναριογράφων για να δούμε τι κάνουν εκείνοι, ιστορίες που θα μας εμπνεύσουν για να αρχίσουμε να γράφουμε τις δικές μας.

Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

COMICS ΩΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ; Ή ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΩΣ COMICS; Ιδού η απορία...

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Νίκος Μαθιουδάκης, Δρ. Υφογλωσσολογίας

Η δημιουργία ενός comic αποτελεί στις μέρες μας ένα εξαιρετικά δυναμικό μέρος της εκδοτικής παραγωγής τόσο στον ελληνικό χώρο όσο και στο εξωτερικό. Καθώς η δύναμη

της εικόνας υπερισχύει του λόγου σε κάθε πτυχή της καθημερινότητάς μας, η απόδοση λογοτεχνικών κειμένων υπό τη μορφή comic είναι μια πρόκληση και για τους δημιουργούς και για τους αναγνώστες. Επομένως, γεννούνται τα ερωτήματα: τα comics μπορούν να θεωρηθούν λογοτεχνία ή, αντιστοίχως, η λογοτεχνία μπορεί να εκφραστεί μέσα από τα comics;

Σημαντικό ζήτημα όμως δεν είναι η αξιολογική προσέγγιση ούτε της λογοτεχνίας ούτε των comics, αλλά μέσα από τη θεωρητική προσέγγιση του comic να ενισχύσουμε τη θέση της λογοτεχνίας στην ψυχαγωγία των μικρών αναγνωστών. Μέσα από τη διασκευασμένη κλασική λογοτεχνία υπό τη μορφή comic δύναται να μεταφερθεί η ουσία των ιδεών του κειμένου, ενώ μέσα από την εικονική αναπαράσταση δύναται να εντυπωθούν δραστηρότερα τα λογοτεχνικά στοιχεία στη μνήμη κάθε αναγνώστη. Ξεκινώντας λοιπόν από κείμενο, καταλήγουμε στην εικόνα. Και μέσα από την εικόνα προσπαθούμε να εκπαιδεύσουμε και να ψυχαγωγήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες, με βασική στοχοθεσία τη μετάδοση ιδεών και μηνυμάτων υπέρ των καλών και κατά των κακών στερεοτύπων που κυριαρχούν στη ζωή μας.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Λίγα λόγια για τις έννοιες comics και graphic novels και την ιστορία τους
- Η ύπαρξη του λόγου ως βασικό στοιχείο στην αφήγηση μιας ιστορίας
- Η δύναμη της εικόνας ως βασικό στοιχείο στην αφήγηση μιας ιστορίας
- Κείμενο vs. Εικόνας (ή και όχι!)
- Ανταλλαγή ιδεών για τη δημιουργία ενός comic
- Συζήτηση και συμπεράσματα

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να γνωρίσουν τις έννοιες comics και graphic novels, καθώς και την ιστορία και τα βασικά χαρακτηριστικά τους
- ✓ να έρθουν σε επαφή με διάσημα comic της ελληνικής και ξένης παραγωγής (από τον Ασπερίξ και Οβελίξ στους υπερήρωες Superman, Batman και Spiderman, από τα Κλασικά Εικονογραφημένα στον Ερωτόκριτο του Κορνάρου)
- ✓ να μάθουν τα στάδια δημιουργίας ενός comic
- ✓ να διασαφηνίσουν τη σχέση λογοτεχνίας και comic, καθώς και ποια είναι χρησιμότητά τους στην εκπαίδευση και την ψυχαγωγία
- ✓ να εντοπίσουν οπτικά, γλωσσικά και πολιτισμικά στερεότυπα σε comic
- ✓ να μελετήσουν τις συνθήκες δημιουργίας ενός δικού τους comic καταγράφοντας τα βασικά συστατικά για την αφήγηση και την εικόνα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΗΡΩΑΣ: «ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΑΝΤΕΧΕΙ»

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Μελίνα Σιδηροπούλου, Δημοσιογράφος- Συγγραφέας

Μία από τις σημαντικότερες αρετές του ανθρώπου είναι να αντέχει τις δυσκολίες στη ζωή, να μη χάνει τον εαυτό του, να σηκώνεται όταν πέφτει και να ξαναπροσπαθεί. «The resilient child» είναι ο όρος που περιγράφει στα αγγλικά το φαινόμενο αυτό: το παιδί που αντέχει.

Από το πιο «δυνατό κορίτσι στον κόσμο» την Πίπη Φακιδομύτη ως τον Χάρι Πότερ, τον Κρεγκ από το graphic novel Blankets ή ακόμα και τον Οδυσσέα, λογοτεχνικοί ήρωες είναι εκεί για να ρίξουν φως στα μονοπάτια των δοκιμασιών και της ήττας. Εμπόδια, ανατροπές, εξωτερικά γεγονότα, αστάθμητοι παράγοντες μάς μαθαίνουν την αξία των ελιγμών στη ζωή, της υπομονής και της επιμονής, της προστασίας και της φροντίδας του εαυτού, της σημασίας να ζητά κανείς και να δέχεται βοήθεια όταν τη χρειάζεται. Κυρίως όμως τα παιδιά που αντέχουν, έχουν κρυμμένο μέσα τους το πιο δυνατό όπλο: την πεποίθηση ότι «αύριο θα είναι μια άλλη μέρα», όπως γράφει στο μυθιστόρημά της «Όσα παίρνει ο άνεμος» η Μάργκαρετ Μίτσελ.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να γνωρίσουν τα παιδιά λογοτεχνικούς ήρωες που επιμένουν στον δρόμο τους
- ✓ να μπορούν να αναγνωρίζουν διαφορετικά επίπεδα και πτυχές σε μια ιστορία
- ✓ να κατανοήσουν τον όρο resilient child σύμφωνα με την ψυχολογία

Εξέλιξη του προγράμματος

- Ανάγνωση αποσπασμάτων από βιβλία με ήρωες
- Προβολή σύντομων βίντεο από ταινίες βασισμένες σε βιβλία
- Δημιουργική άσκηση με τα παιδιά

«ΟΜΩΣ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΤΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ [...] ΔΟΚΙΜΑΣΕ ΝΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΞΕΙΣ, ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ» Προσφυγιά και μετανάστευση στον 20ό αιώνα

(Β΄ + Γ΄ τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Βασιλική Κώστα, Υποψήφια Διδάκτωρ, Τμ. Επικοινωνίας & Μ.Μ.Ε ΕΚΠΑ

Επιστημονική επιμέλεια προγράμματος: Γιάννης Παπαθεοδώρου, Αναπλ. Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας, Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστημίου Πατρών

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιχειρεί να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο η λογοτεχνία αποτυπώνει τις εμπειρίες ξεριζωμού και ξενιτιάς του Ελληνισμού κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα. Στόχος είναι να αναδειχθεί μια διαφορετική εκδοχή της περιπλάνησης, αυτή της μετανάστευσης και της προσφυγιάς.

Λέξεις-Κλειδιά: μετανάστευση, ξεριζωμός, πόλεμος

Εξέλιξη του προγράμματος Οι μαθητές:

- θα γνωρίσουν οι μαθητές τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η λογοτεχνία αντιμετωπίζει ιστορικά φαινόμενα, όπως είναι η μετανάστευση, η ξενιτιά και η προσφυγιά
- θα τοποθετήσουν και να συσχετίσουν τα φαινόμενα αυτά με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες
- θα δημιουργήσουν παραλληλισμούς με τη σύγχρονη εποχή και το ισχυρό μεταναστευτικό ρεύμα των τελευταίων χρόνων
- Προβολή υλικού
- Δραστηριότητες

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να αναπτύξουν αισθήματα κατανόησης απέναντι στον πρόσφυγα, τον μετανάστη, τον «Άλλο».
- ✓ να υιοθετήσουν μια θετική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα.
- ✓ να συνειδητοποιήσουν ότι η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο που συναντάται σε διαφορετικές εποχές και διατρέχει την ιστορία όλων των λαών.

Κείμενα

Γιώργος Σεφέρης, «Τελευταίος σταθμός» (Β' Λυκείου)

Δημήτρης Νόλλας, «Στον δρόμο για το Βούπερταλ» (Γ' Λυκείου)

Διδώ Σωτηρίου, *Οι νεκροί περιμένουν* (Γ' Λυκείου)

Νίκος Μπακόλας, *Μυθολογία* (Γ' Λυκείου)

Θανάσης Βαλτινός, *Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη*

«ΜΟΝΟ ΓΙΑΤΙ Μ' ΑΓΑΠΗΣΕΣ» Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

(Β' + Γ' τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Σοφία Ζησιμοπούλου, Υποψήφια Διδάκτωρ ΑΣΚΤ, Τμ. Θεωρίας & Ιστορίας της Τέχνης

Επιστημονική επιμέλεια προγράμματος: Γιάννης Παπαθεοδώρου, Αναπλ. Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας, Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστημίου Πατρών

Το πρόγραμμα διερευνά περιπτώσεις συναισθηματικής έκφρασης στη λογοτεχνία και σε άλλες τέχνες (μουσική, εικαστικά). Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, η τέχνη υπήρξε το προνομιακό μέσο για τη διάχυση και την εξωτερίκευση των ανθρώπινων συναισθημάτων. Μέσα σε αυτή τη διαχρονική προοπτική, οι μαθητές θα έλθουν σε επαφή με την εννοιολόγηση των συναισθημάτων αλλά και με τις συζητήσεις που έχουν κατά καιρούς προκύψει γύρω από αυτά.

Λέξεις κλειδιά: συναίσθημα, αγάπη, ταυτότητα, νιώθω, λυρισμός.

Εξέλιξη του προγράμματος

- να κατανοήσουν την έννοια των συναισθημάτων, όπως διαμορφώνεται στη λογοτεχνία και όπως τη γνωρίζουν από την κοινή τους εμπειρία
- να αντιληφθούν τον ρόλο της περιγραφής και των εκφραστικών σχημάτων στην υποβολή ενός ορισμένου συναισθήματος
- να προσεγγίσουν το συναίσθημα ως δείκτη που πληροφορεί για τις νοοτροπίες των ανθρώπων μιας εποχής
- Προβολή υλικού
- Δραστηριότητες

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ θα εξοικειωθούν με την έκφραση των συναισθημάτων στην τέχνη.
- ✓ θα συνδέσουν τα συναισθήματα με τις καταστάσεις που τα προκαλούν και με γεγονότα της καθημερινής ζωής.

- ✓ Θα κατανοήσουν ότι η έκφραση των συναισθημάτων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη συγκρότηση της ατομικής ταυτότητας και τη συναναστροφή με τους άλλους.

Κείμενα

Μαρία Πολυδούρη, «Κοντά σου» (Β' Λυκείου)
Ρώμος Φιλύρας, «Madona mia» (Β' Λυκείου)
Οδυσσέας Ελύτης, «Η Μαρίνα των βράχων» (Β' Λυκείου)
Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, «Ο τζιτζικας» (Γ' Λυκείου)
Κική Δημουλά, «Άωρα και παράωρα» (Γ' Λυκείου)
Παράλληλο κείμενο: «Μακρυά» (Κ. Π. Καβάφης)

Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α Κ Α Ι Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Το ρολόι της ιστορίας χτυπάει στον Πειραιά

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Πέπη Πιερρουτσάκου, Ιστορικός

Με τη μορφή ιστορικού εργαστηρίου αναδεικνύονται θέματα τοπικής ιστορίας στον άξονα της οικονομίας, της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, των κοινωνικών μεταβολών, προβλημάτων και συμπεριφορών με έμφαση στον Πειραιά του 19ου και των αρχών του 20ού αι.

Σκοπός του προγράμματος

Σ' ένα ιστορικό οδοιπορικό οι μαθητές γνωρίζουν την πόλη της μνήμης, τη δράση των κατοίκων της μέσα από το αποτύπωμα του περάσματος τους. Η χωροταξική διάταξη, το λιμάνι ως κύτταρο της οικονομικής δραστηριότητας, ο βιομηχανικός Πειραιάς, τα επαγγέλματα, οι αντιξοότητες, η διαμόρφωση της καθημερινότητας σε μια άλλη εποχή τόσο μακρινή αλλά και τόσο κοντινή προκύπτουν ως γνώση ενεργητική.

Εξέλιξη του προγράμματος

Η ανασύνθεση των ιστορικών γεγονότων που σφράγισαν την πόλη και τις ζωές των ανθρώπων διενεργείται μέσα από ομαδοσυνεργατική δραστηριότητα με την χρήση ιστορικών πηγών. Χάρτες, φωτογραφίες, πίνακες, διαφημίσεις, γελοιογραφίες, νομίσματα αλλά και δημοσιεύματα ελληνικού κι ευρωπαϊκού τύπου, περιηγητικά κείμενα, έργα μελετητών είναι στη διάθεση των μαθητών/τριών για αξιοποίηση. Συντονισμένη επεξεργασία και παρουσίαση των στοιχείων από τις επιμέρους ομάδες.

Στόχοι του προγράμματος

Το πλούσιο ιστορικό υλικό προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές:

- ✓ να μάθουν διερευνώντας (παρατηρώ, απορώ, αναζητώ, ταξινομώ)
- ✓ να ενδυναμώσουν την κριτική τους σκέψη (διακρίνω, συγκρίνω, κρίνω) για τη διατύπωση σχολίων
- ✓ να εξοικειωθούν με το λόγο – αντίλογο

- ✓ να καλλιεργήσουν την αυτενέργεια και να εκτιμήσουν τη συνεργατική συμπεριφορά στη διαδικασία της διερεύνησης
- ✓ να διαμορφώσουν εικόνα της πόλης μέσα από την προσωπική και ομαδική αναζήτηση
- ✓ να μάθουν να αγαπούν και να σέβονται την τοπική κι εθνική ιστορική κληρονομιά.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΣΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ (1900-1940)

(Α΄ + Γ΄ τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Δρ. Μαρία Νικολοπούλου, Μέλος Εργαστηριακού & Διδακτικού Προσωπικού, Τμ. Φιλολογίας, ΕΚΠΑ

Ποιες γυναίκες εργάζονταν στις αρχές του 20ού αιώνα και σε ποιες δουλειές; Τι ήταν η προίκα και πώς επηρέαζε τις σχέσεις των δύο φύλων; Τι μας δείχνει η μόδα για τη θέση της γυναίκας και του άνδρα; Τι ήταν οι σουφραζέτες; Πώς βλέπει η λογοτεχνία και η τέχνη της εποχής τη γυναίκα; Υπάρχουν εκείνη την εποχή γυναίκες λογοτέχνιδες και καλλιτέχνιδες; Πώς άλλαξαν οι πόλεμοι τις σχέσεις των δύο φύλων;

Σκοπός του προγράμματος είναι να διερευνήσει τις σχέσεις των δύο φύλων σε μια κομβική εποχή, που η θέση της γυναίκας αλλάζει, μέσα από μια ποικιλία κειμένων: δημοσιογραφικά και λογοτεχνικά κείμενα, καθώς και πλούσιο εικονιστικό υλικό και τραγούδια της εποχής.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Μια σύντομη συζήτηση με τους μαθητές για τη σημερινή θέση της γυναίκας στην Ελλάδα και διεθνώς σε σχέση με όσα συνέβαιναν στις αρχές του 20ού αιώνα
- Παρουσίαση εικονιστικού και δημοσιογραφικού υλικού εκείνης της εποχής σχετικά με τις σχέσεις των δύο φύλων (αφίσες, διαφημίσεις, πρωτοσέλιδα, σχόλια)
- Παρουσίαση κάποιων χαρακτηριστικών λογοτεχνικών κειμένων με αυτή τη θεματική (Γαλ. Καζαντζάκη, Δημ. Βουτυράς, Μυρτιώτισσα, Πην. Δέλτα)
- Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες, οι οποίες θα πρέπει να επεξεργαστούν ένα σύντομο κείμενο ή μια εικόνα και να βγάλουν κάποια συμπεράσματα, βάσει φύλλου εργασίας.
- Αυτά τα συμπεράσματα θα αξιοποιηθούν σε παιχνίδι ρόλων των μαθητών στην ολομέλεια

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με το ζήτημα των κοινωνικών ρόλων των φύλων και να αντιληφθούν τις αλλαγές σε σχέση με το παρόν
- ✓ Να εξετάσουν τις αντιλήψεις για τα δύο φύλα και τους θεσμικούς περιορισμούς μέσα από ποικίλα και αστεία σε κάποιες περιπτώσεις κείμενα.
- ✓ Να εξετάσουν τη σχέση της μόδας με την αντίληψη του ωραίου και τη σχέση των δύο φύλων
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με το έργο κάποιων γυναικών λογοτεχνών και καλλιτεχνών

«ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ!»

Μορφές καταστολής και διαμαρτυρίας στη χουντική επταετία

Εισηγήτριες: Βασιλική Κώστα, Υποψήφια Διδάκτωρ, Τμ. Επικοινωνίας & Μ.Μ.Ε ΕΚΠΑ

Σοφία Ζησιμοπούλου, Υποψήφια Διδάκτωρ ΑΣΚΤ, Τμ. Θεωρίας & Ιστορίας της Τέχνης

Επιστημονική επιμέλεια προγράμματος: Γιάννης Παπαθεοδώρου, Αναπλ. Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας, Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστημίου Πατρών

Στο πρόγραμμα αυτό επιχειρείται η ανάδειξη των μυθιστορηματικών και ποιητικών μεταπλάσεων των γεγονότων του Πολυτεχνείου. Μέσα από την καταγραφή της μικροϊστορίας των εκάστοτε λογοτεχνικών ηρώων, θα προσεγγιστούν τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου στη συγχρονία τους. Ακόμα, θα διερευνηθεί πώς μπορεί η λογοτεχνία να λειτουργήσει σαν αυτόπτης μάρτυρας και να καταγράψει εν είδει ρεπορτάζ τα γεγονότα μιας τόσο φορτισμένης, ιδεολογικά και συναισθηματικά, περιόδου. Τέλος, θα διαπιστωθεί ο τρόπος, με τον οποίο, η λογοτεχνία συμβάλλει στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης, γύρω από μια εποχή που λειτούργησε ως τομή για τη μεταπολιτευτική περίοδο της χώρας.

Λέξεις-κλειδιά: Πολυτεχνείο, εξέγερση, Χούντα, Δικτατορία των Συνταγματαρχών, Μεταπολίτευση, πραξικόπημα, εξορία, φοιτητικό κίνημα.

Εξέλιξη του προγράμματος

Μέσα από αυτό το πρόγραμμα οι μαθητές καλούνται:

- να εξοικειωθούν με τα ιστορικά γεγονότα που προηγούνται και έπονται των γεγονότων του Πολυτεχνείου.
- να συνειδητοποιήσουν τις συνέπειες που επιφέρει η κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος σε διάφορες πολιτικές και κοινωνικές ομάδες.
- να κατανοήσουν τη δυναμική του φοιτητικού κινήματος σε περιόδους κοινωνικής και πολιτικής καταπίεσης.
- να αντιληφθούν την αξία της άμεσης και έμμεσης διαμαρτυρίας απέναντι σε απολυταρχικά καθεστώτα.
- να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο της λογοτεχνίας στην καταγραφή και διατήρηση των τραυματικών βιωμάτων μιας περιόδου.

Στόχοι του προγράμματος

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος, οι μαθητές:

- ✓ θα έχουν εξοικειωθεί με το ιστορικό πλαίσιο της χουντικής επταετίας.
- ✓ θα έχουν συνειδητοποιήσει τις διαφορές του δημοκρατικού πολιτεύματος σε σχέση με ένα απολυταρχικό καθεστώς.
- ✓ θα είναι σε θέση να προσδιορίσουν τις διάφορες μορφές διαμαρτυρίας που εκδηλώθηκαν κατά τη διάρκεια της χουντικής επταετίας (διαδήλωση, γραπτή δήλωση, λανθάνουσα καταγγελία μέσω της σάτιρας του πολιτεύματος κ. ά.)

Κείμενα

Μάριος Χάκκας, *Το ψαράκι της γυάλας*, (Γ' Λυκείου)

Κωστούλα Μητροπούλου, *Το χρονικό των τριών ημερών*

Αλέξανδρος Κοτζιάς, *Αντιποίησης Αρχής*
Μάρω Δούκα, *Η αρχαία σκουριά*
Γιάννης Ρίτσος, «Ημερολόγιο μιας εβδομάδας»
Γιώργος Σεφέρης, «Επί Ασπαλάθων»

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α

ΓΙΝΟΜΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: Η Ιστορία στην ψηφιακή εποχή

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Δέσποινα Βαλατσού, Δρ. Ιστορίας ΕΚΠΑ, Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (ΚΕΑΕ)

Η δεκαετία του 1990 ήταν κομβική για την επιστήμη της Ιστορίας: μετά την εμφάνιση και τη ραγδαία ανάπτυξη του Παγκόσμιου Ιστού (WWW), πραγματοποιήθηκαν πολλά προγράμματα που συνέζευξαν την Ιστορία με τις νέες τεχνολογίες. Από τη δεκαετία του 2000 κ.ε. το Web 2.0 επηρέασε ακόμα πιο καταλυτικά την Ιστορία. Οι δυνατότητες των ψηφιακών τεχνολογιών και των τεχνολογιών δικτύου έδωσαν τα μέσα και την ευκαιρία σε ολοένα περισσότερους ανθρώπους, όχι μόνο στους επαγγελματίες ιστορικούς, να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ιστορικού περιεχομένου και νοήματος. Τη δεκαετία που διανύουμε, η ψηφιακή τεχνολογία έχει εισβάλει με άπειρες μορφές και τρόπους στην καθημερινότητα των ανθρώπων και καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τους τρόπους με τους οποίους προσεγγίζουμε το παρελθόν και μαθαίνουμε Ιστορία.

Πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε την ψηφιακή τεχνολογία και τις τεχνολογίες δικτύου για να μάθουν οι νέοι άνθρωποι Ιστορία με ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο; Πώς μπορούμε να ξαναδούμε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα ή ιστορικές περιόδους με ψηφιακούς τρόπους; Η Ιστορία στην ψηφιακή εποχή δίνει έμφαση στην ψηφιακή τεχνολογία όχι μόνο ως εργαλείο, αλλά κυρίως ως συνδυετικό κρίκο μεταξύ της θεωρίας και της πράξης, ως ένα πλέγμα διαφορετικών πρακτικών για την ιστορική έρευνα, τη συγγραφή της Ιστορίας, την κατανόηση του παρελθόντος. Μερικές από αυτές τις πρακτικές είναι ενδεικτικά η ψηφιακή διάσωση, διατήρηση και ανάδειξη ιστορικών πηγών, τα ψηφιακά και διαδικτυακά αρχεία, τα συμμετοχικά και συνεργατικά ερευνητικά έργα (crowdsourcing), κ.ά.

Εξέλιξη του προγράμματος: Μέσα από την προβολή οπτικοακουστικού υλικού (εικόνες, βίντεο, κ.ά.) και την παρουσίαση ειδικών ιστοτόπων, οι μαθητές θα γνωρίσουν έργα Ψηφιακής Ιστορίας στο διαδίκτυο. Έτσι, θα μάθουν με απλό, ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο ότι η ενασχόληση με το παρελθόν είναι κάτι που μπορούν να κάνουν και οι ίδιοι μόνοι τους, σε παρέες με κοινά ενδιαφέροντα, σε ομάδες στο σχολείο, με την οικογένειά τους, κ.λπ.

Στο πρόγραμμα θα παρουσιάζονται κάθε φορά κάποια από τα ακόλουθα ψηφιακά projects (με δυνατότητα ανανέωσης και εμπλουτισμό των παραδειγμάτων), ανάλογα με την τάξη στην οποία φοιτούν οι μαθητές και την ιστορική περίοδο την οποία διδάσκονται:

1. «Ancient Lives» του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Τι είναι αυτό το πρόγραμμα και ποιος ο στόχος του; Οι μαθητές θα μάθουν για την ψηφιοποίηση αρχαικών τεκμηρίων αλλά και για τις μεταγραφές πρωτογενών πηγών ιστορίας.
2. «Η Ελληνική Επανάσταση του 1821: Ψηφιακό Αρχείο» του Κέντρου Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (ΚΕΑΕ). Οι μαθητές αφενός θα καταλάβουν πώς δημιουργείται ένα ψηφιακό αρχείο ιστορίας, αφετέρου θα γίνουν οι ίδιοι Ιστορικοί Έρευνητές τεκμηριώνοντας σε ειδική φόρμα υλικό σχετικό με την περίοδο αυτή της ελληνικής ιστορίας.
3. «Ελληνική Τράπεζα Αναμνήσεων – Memozo». Τι είναι αυτή η τράπεζα και πώς λειτουργεί; Οι μαθητές θα μάθουν για τις έννοιες της συμμετοχής και της συνεργασίας στην παραγωγή ιστορικού περιεχομένου, καθώς και για το τι σημαίνει αρχαιακό τεκμήριο και ιστορική πηγή στην ψηφιακή εποχή.
4. «Historypin». Τι είναι αυτό το έργο και πώς μπορούμε να *κάνουμε* Ιστορία στο διαδίκτυο; Οι μαθητές θα μάθουν για τη Δημόσια Ιστορία στην ψηφιακή εποχή και για το crowdsourcing (πληθοπορισμός).

Στόχοι του προγράμματος

Σήμερα υπάρχουν πλέον άπειροι ιστότοποι και digital history projects όπου συγκεντρώνεται, παράγεται, αναπαρίσταται, διατίθεται ιστορικό περιεχόμενο. Κεντρικός στόχος αυτού του προγράμματος είναι να μάθουν οι μαθητές

- ✓ το παρελθόν δεν είναι κάτι μακρινό και ξένο
- ✓ το διαδίκτυο είναι ένας νέος δημόσιος χώρος όπου, εκτός από παιχνίδια ή φίλους, followers κ.λπ., μπορούμε να *κάνουμε* Ιστορία, να γίνουμε Ιστορικοί και έτσι να μάθουμε για το παρελθόν με βιωματικό τρόπο και να καλλιεργήσουμε την ιστορική μας σκέψη.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ...ΕΚ ΤΩΝ ΕΣΩ!

(Β΄ τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Ειρήνη Πάνου, Δρ. Βυζαντινολόγος

Με εφελθτήριο έργα που φιλοξενούνται στο Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη στο πλαίσιο της μόνιμης έκθεσης βυζαντινών εικόνων της συλλογής Αιμίλιου Βελιμέζη και Μαργαρίτη-Μακρή, δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να *ανακαλύψουν* ή και να *επαναπροσδιορίσουν* τη σχέση τους με τη θρησκευτική εικονογραφική τους παράδοση και να *συνδιαλεχθούν* μαζί της.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να προβληματίσει τους μαθητές γύρω από ζητήματα που άπτονται της εκκλησιαστικής εικονογραφικής παράδοσης
- ✓ να φέρει στην επιφάνεια δομές στις οποίες αυτή στηρίζεται, οι οποίες δεν είναι εμφανείς στο «γυμνό» μάτι.

Η ενεργή συμμετοχή των μαθητών πραγματοποιείται μέσα από διαρκή δραστηριότητα, όπου η έμφαση στις λεπτομέρειες των έργων δίνουν έναυσμα για παρατήρηση και συζήτηση με τους μαθητές.

Δραστηριότητα: Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των 10 ατόμων όπου σε κάθε ομάδα δίνεται μια βυζαντινή εικόνα σε μορφή κομματιών παζλ το οποίο καλούνται να ανασυνθέσουν. Η ανασύνθεση τροφοδοτεί τη διάταξη των λεπτομερειών στις εικόνες με σκοπό την κατανόηση των αρχών της βυζαντινής τέχνης.

Το πρόγραμμα ανασκευάζει δημιουργικά τη δυστυχώς ευρεία άποψη των μαθητών ότι η Χριστιανική τέχνη αποτελεί ένα κομμάτι του Ελληνικού πολιτισμού παρωχημένο για τα ενδιαφέροντά τους.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΛΕΜΕ: ΚΑΤΟΧΗ-ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ-ΕΜΦΥΛΙΟΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής; Δημήτρης Μπαχάρας, Δρ. Ιστορίας, Διδάσκων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Ιονίου Πανεπιστημίου, Υπεύθυνος ιστορικών αρχείων ΕΛΙΑ-MIET

Σκοπός του προγράμματος

Γιατί μας φοβίζει τόσο η δεκαετία του 1940; Γιατί ο εμφύλιος είναι θέμα ταμπού; Πώς από το έπος της Αλβανίας βρεθήκαμε στην υπό κατοχή Ελλάδα; Ποιες ήταν οι μορφές αντίστασης και ποιες οι κυβερνήσεις της Ελλάδας; Αυτά και άλλα ενδιαφέροντα θέματα που σχετίζονται με την ταραγμένη δεκαετία του 1940 παρουσιάζονται μέσα από διαδραστικές δραστηριότητες που στόχο έχουν να προάγουν τόσο τη γνώση όσο και την κριτική σκέψη μέσα από την ανάλυση των πηγών, τη συζήτησή τους και την αντιπαράθεσή τους με τη βιβλιογραφία.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940-41
- Η εισβολή των Γερμανών
- Η τριπλή κατοχή
- Η αντίσταση
- Οι πρώτες εμφύλιες συγκρούσεις
- Η Ελεύθερη Ελλάδα
- Τα δεκεμβριανά του 1944 - Η συμφωνία της Βάρκιζας
- Ο εμφύλιος πόλεμος

Μέθοδοι/εργαλεία

- παρουσίαση και συζήτηση προφορικών μαρτυριών ως τεκμήρια ιστορίας
- συζήτηση-αναζήτηση «τι είναι πηγή;»
- αναζήτηση πηγών μέσα από το διαδίκτυο
- συζήτηση και σύνδεση λογοτεχνικών έργων με την ιστορία
- προβολή και συζήτηση ολιγόλεπτων ντοκιμαντέρ, αρχειακού, φωτογραφικού και άλλου υλικού από τα αρχεία του ΕΛΙΑ-MIET.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Ρεγγίνα – Ελένη Μαντανίκα, Δρ. Ανθρωπολογίας & Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο PARIS VII

Αν γυρίσουμε πίσω στην Αθήνα, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη και άλλες επαρχιακές πόλεις της Ελλάδας των αρχών του 20ού αιώνα, θα δούμε βαγόνια τρένου, θέατρα αλλά και

διάφορους δημόσιους χώρους να έχουν διαμορφωθεί σε προσωρινά καταλύματα προσφύγων. Σε φωτογραφικό υλικό που καταγράφει εκείνη την περίοδο, είναι εντυπωσιακό να δει κανείς πώς παράγκες και παραγκουπόλεις ξεφυτρώνουν σιγά σιγά και με τον καιρό δίνουν τη θέση τους στις προσφυγικές συνοικίες. Περίπου την ίδια εποχή, αλλά και σε μεταγενέστερες περιόδους έχουμε ακούσει ιστορίες Ελλήνων οι οποίοι μεταναστεύουν μαζικά από τα διάφορα λιμάνια της χώρας προς υπερατλαντικούς και άλλους προορισμούς.

Αν μετακινηθούμε τώρα σε μια πιο κοντινή μας περίοδο, στις αρχές της δεκαετίας του '90, θα δούμε ότι η Ελλάδα αρχίζει να αποτελεί ξανά προορισμό για μετανάστες, αρχικά από χώρες της νοτιοανατολικής αλλά και κεντροανατολικής Ευρώπης, έπειτα από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και πιο πρόσφατα χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Υποσαχάριας Αφρικής. Στα τέλη του '90 και στις αρχές του 2000, κάνουν την εμφάνισή τους αυτοσχέδιοι καταυλισμοί προσφύγων σε πόλεις λιμάνια της Ελλάδας, όπως και όλης της Ευρώπης. Χιλιάδες πρόσφυγες βρίσκουν καταφύγιο στη «ζούγκλα» του Καλέ στη Γαλλία, αλλά και στους καταυλισμούς της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας στη χώρα μας.

Όλες οι παραπάνω ιστορίες μάς δείχνουν ότι αυτό που σήμερα αντιμετωπίζουμε ως προσφυγική κρίση στην Ευρώπη και την Ελλάδα, δεν είναι κάτι το πρωτόγνωρο ούτε κάτι το αναπάντεχο. Όλες οι παραπάνω ιστορίες μάς δείχνουν επίσης, ότι η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα δεν ήταν και δεν είναι μόνο εισερχόμενη. Η μετανάστευση Ελλήνων προς διάφορους μακρινούς ή και κοντινούς προορισμούς, για οικονομικούς και άλλους λόγους, όπως η μετανάστευση από τα χωριά στις πόλεις, συνθέτουν τόσο την ιστορία όσο και το σήμερα των ελληνικών πόλεων και της υπαίθρου. Το πρόγραμμα θα εξετάσει πώς οι διάφορες ιστορίες εκτοπισμού, μετακίνησης και εγκατάστασης διαμορφώνουν τις πόλεις, τα χωριά, τις γειτονιές και τη ζωή μας.

Εξέλιξη του προγράμματος

Μέσα από οπτικοακουστικό υλικό γίνεται παρουσίαση των διαφόρων περιόδων μετανάστευσης που πραγματεύεται το πρόγραμμα. Οι μαθητές εξοικειώνονται με τα διάφορα θεωρητικά ζητήματα που εγείρει η μεταναστευτική κινητικότητα, μέσα από μια διαδραστική διαδικασία. Στη συνέχεια χωρίζονται σε ομάδες και αναστοχάζονται πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα. Στο τέλος οι μαθητές συζητούν όλοι μαζί αυτά που προέκυψαν από τις ομάδες εργασίας.

Στόχοι του προγράμματος είναι οι μαθητές:

- ✓ να γνωρίσουν τις διάφορες περιόδους μετανάστευσης προς και από την Ελλάδα, καθώς και εσωτερικά σε αυτήν. Με αυτό τον τρόπο να αποτελέσει το πρόγραμμα αφορμή να σκεφτούμε το σήμερα και να διακρίνουμε την ιστορικότητα του φαινομένου της μετακίνησης και της μετανάστευσης
- ✓ να διακρίνουν σε τι βαθμό οι διάφορες πόλεις χωριά και τόποι που ζούμε έχουν διαμορφωθεί μέσα από τη μεταναστευτική κινητικότητα
- ✓ να αναστοχαστούν πάνω στις έννοιες του "ξένου", του πρόσφυγα και του μετανάστη και να εξοικειωθούν με το πώς αλλάζει το περιεχόμενό τους ανάλογα με την περίοδο
- ✓ να έρθουν σε επαφή με την έμφυλη διάσταση της μετανάστευσης

- ✓ να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα πολλά και διαφορετικά επιστημονικά πεδία που έχουν σαν αντικείμενο την μετανάστευση

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Ι Κ Α

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: ΠΟΣΟ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΑ ΕΙΝΑΙ;

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Χαράλαμπος Ευαγγελάρας, Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς

Πολλοί από εμάς, μικροί και μεγάλοι, αφιερώνουμε αρκετό από τον ελεύθερο χρόνο μας για την επίλυση διάφορων γρίφων που συναντάμε σε έντυπα ή και σε ιστοσελίδες του διαδικτύου, οι οποίοι, αφού κεντρίσουν το ενδιαφέρον μας κυρίως μέσω τις απλότητας που περιγράφουν το προς επίλυση ζήτημα, μας διασκεδάζουν και ακονίζουν το μυαλό μας, προσφέροντάς μας αρκετά λεπτά (ή και ώρες...) έντονης πνευματικής δραστηριότητας. Μαγικά τετράγωνα, sudoku, σπαζοκεφαλιές, κρυπτόλεξα, μοτίβα και σταυρόλεξα είναι μερικές κατηγορίες διασκεδαστικών γρίφων που αρκετά συχνά ερεθίζουν την περιέργειά μας και αναζητούμε την απάντησή τους. Αρκετές φορές η λύση του γρίφου είναι εύκολη και άμεση αλλά υπάρχουν και προβλήματα που μας «βασανίζουν» αρκετά μέχρι την τελική απάντησή τους. Όσοι καταφέρνουν και λύσουν έναν γρίφο ικανοποιούνται αρκετά με το επίτευγμά τους και συνήθως αναζητούν νέο, με μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας, αυτοί δε που δεν τα καταφέρνουν, συνήθως απογοητεύονται και αναζητούν την εξήγηση της σωστής προσέγγισης του προβλήματος για την τελική λύση του.

Τις περισσότερες φορές, όσο και αν ακούγεται παράξενο, η προσέγγιση και η εξήγηση τής λύσης χρησιμοποιεί απλές συνήθως τεχνικές τις οποίες τις συναντάμε στα βιβλία ακόμα και των πρώτων σχολικών μας χρόνων, με τον τίτλο «**Μαθηματικά**». Λέξεις και φράσεις όπως «σύμβολο», «θέση», «βάζω στη σωστή σειρά», «άγνωστος», «εξίσωση», «αντικατάσταση» χρησιμοποιούνται πολύ συχνά για να περιγράψουν την διαδικασία λύσης του γρίφου. Γι' αυτό τον λόγο, τέτοια είδη γρίφων αρκετά συχνά συναντώνται με τον τίτλο «Μαθηματικά προβλήματα» ή «Μαθηματικοί γρίφοι» ή «Προβλήματα με αριθμούς». Τα περισσότερα από τα συγκεκριμένα είδη γρίφων έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα και οι τεχνικές προσέγγισης της λύσης τους βοήθησε στην ανάπτυξη αρκετών περιοχών της Επιστήμης των Μαθηματικών, όπως η Συνδυαστική, η Θεωρία Πιθανοτήτων, η Θεωρία Παιγνίων, η Θεωρία Κωδίκων και η Κρυπτογραφία. Οι δε τεχνικές που αναπτύχθηκαν και εξελίχθηκαν στις περιοχές αυτές των Μαθηματικών είναι ιδιαίτερα χρήσιμες σήμερα, σε αρκετές καθημερινές μας δραστηριότητες όπως οι επικοινωνίες και το διαδίκτυο, η ασφάλεια των συναλλαγών και των προσωπικών μας δεδομένων, η μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών κ.ά.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ η ανάδειξη της χρησιμότητας των μαθηματικών τεχνικών μέσω της επίλυσης διασκεδαστικών και ψυχαγωγικών «γρίφων»
- ✓ η καλλιέργεια του αναλυτικού τρόπου σκέψης μαθητριών και μαθητών

ΜΠΟΡΟΥΝ ΟΙ ΜΗΧΑΝΕΣ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ;

Τα Μαθηματικά και η σχέση τους με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Ηρακλής Βογιατζής, Υποψήφιος Διδάκτωρ Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών

Παραφράζοντας τον Γαλιλαίο μπορούμε να πούμε ότι το “βιβλίο” των ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι γραμμένο στη γλώσσα των μαθηματικών. Η ίδια η λέξη “υπολογιστής” φανερώνει τη βασική του ικανότητα της μηχανής, δηλαδή να υπολογίζει. Μια σειρά από κλάδους των μαθηματικών χρησιμοποιούνται στην επιστήμη των υπολογιστών: τα γραφικά είναι αναπαραστάσεις συναρτήσεων, τα δίκτυα βασίζονται στις πιθανότητες, οι ψηφιακές τηλεπικοινωνίες στη μαθηματική ανάλυση. Η ιστορία των υπολογιστών ξεκινά από τους λογαριθμικούς κανόνες, συνεχίζει με την Pascaline, το πρώτο κομπιουτεράκι και την Αναλυτική Μηχανή του Τσαρλς Μπάμπατζ, καταλήγοντας στο αφηρημένο σχέδιο στο οποίο στηρίζονται όλοι οι σύγχρονοι υπολογιστές: τη Μηχανή Τούρινγκ. Η επίλυση προβλημάτων από υπολογιστές απαιτεί τη μετεγγραφή των πρώτων σε μαθηματική γλώσσα, ώστε να μπορούν να επιλυθούν από αλγόριθμους. Οι υπολογιστές σήμερα μπορούν να λύσουν πολλά σύνθετα προβλήματα, οι αυξημένες ικανότητες τους τονίζουν τη σημασία του ερωτήματος που έθεσε ο πατέρας της πληροφορικής Άλαν Τούρινγκ πριν 70 χρόνια: Μπορούν οι μηχανές να σκέφτονται;

Εξέλιξη του προγράμματος

- Σύντομη ιστορία του υπολογισμού: από τους λογαριθμικούς κανόνες στον ENIAC
- Ιστορικές αφηγήσεις
- Κάνοντας τα προβλήματα αριθμούς: Εικόνα-Δίκτυα-Αποθήκευση, ο ρόλος των μαθηματικών
- Πώς δουλεύει ένας υπολογιστής; Ένας απλός τρόπος να καταλάβουμε τι κάνει μια μηχανή Τούρινγκ
- Η βαθιά σχέση μαθηματικών πληροφορικής και η έννοια της διεπιστημονικότητας
- Προβολή υλικού - συζήτηση

Σκοπός του προγράμματος είναι οι μαθητές να αναψηλαφήσουν τους ισχυρούς δεσμούς της επιστήμης των υπολογιστών με αυτήν των μαθηματικών. Να κατανοήσουν πως οι «έξυπνες» μηχανές, από το κινητό τηλέφωνο έως το ψυγείο του σπιτιού μας χρησιμοποιούν μαθηματικές μεθόδους και τεχνικές και να εξοικειωθούν με κάποια απλά παραδείγματα. Οι εκπαιδευόμενοι θα έρθουν σε επαφή με βασικές έννοιες επίλυσης προβλημάτων όπως οι αλγόριθμοι και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί και σκέφτεται ένας υπολογιστής: η μηχανή Τούρινγκ

Φ Υ Σ Ι Κ Η - Α Σ Τ Ρ Ο Ν Ο Μ Ι Α

ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΚΑΤΑΚΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ: Επανδρωμένες και μη επανδρωμένες διαστημικές αποστολές, εξωπλανήτες, πύραυλοι, Ρόβερ

Ομάδα 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Εύα Λέφα, Φυσικός, Δρ. Αστροφυσικής, Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών

Οι Επιστήμες Διαστήματος εξελίσσονται ραγδαία και εισέρχονται όλο και περισσότερο στην καθημερινότητά μας μέσα από τις τεχνολογικές εφαρμογές που προκύπτουν από την έρευνα στον τομέα αυτόν. Από την εποχή του Sputnik ο άνθρωπος έχει κάνει τεράστια βήματα στην εξερεύνηση του Διαστήματος. Επανδρωμένες και μη επανδρωμένες αποστολές σχεδιάζονται διαρκώς, ενώ στο Διεθνή Διαστημικό Σταθμό (ISS) οι αστροναύτες μελετούν τη ζωή σε συνθήκες έλλειψης βαρύτητας. Χιλιάδες εξωπλανήτες έχουν ανακαλυφθεί τα τελευταία χρόνια και στο δικό μας ηλιακό σύστημα το Ρόβερ Curiosity αναλύει διαρκώς δείγματα από τον Κόκκινο Πλανήτη. Για όλες αυτές τις θαυμαστές ανακαλύψεις η διεπιστημονικότητα είναι αναγκαία: μαθηματικοί, φυσικοί, χημικοί, γεωλόγοι, βιολόγοι, αστρονόμοι, μηχανικοί και επιστήμονες υπολογιστών αξιοποιούν τις γνώσεις τους και ερευνούν με έναν και μοναδικό σκοπό: την κατάκτηση του Διαστήματος και τελικά, την κατάκτηση της γνώσης.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Εισαγωγή στην Ιστορία των Διαστημικών αποστολών: Από τον Sputnik στο Διεθνή Διαστημικό σταθμό.
- Αναζητώντας νέους κόσμους: το διαστημικό τηλεσκόπιο Kepler και η ανακάλυψη εξωπλανητών. Πώς βρίσκουμε και πώς χαρακτηρίζουμε πλανήτες άλλων ηλιακών συστημάτων; (δραστηριότητα).
- Εξερευνώντας τη γειτονιά μας, αναζητώντας ίχνη ζωής: Πλανήτη Άρης. Κατανόηση των συνθηκών που επικρατούν στον Κόκκινο Πλανήτη (σύντομο πείραμα).
- Πώς ξεφεύγουμε από τη βαρύτητα της Γης: Πύραυλοι, απλή επεξήγηση της αρχής λειτουργίας τους.
- Επίλογος: Η τεχνολογία και η Ρομποτική στην υπηρεσία του Διαστήματος, η ιστορία των επιστημονικών Ρόβερ μέχρι το Curiosity και η αναζήτηση ζωής πέρα από τη Γη.

Σημείωση: Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνδυάζει σύντομες επιδείξεις, οπτικοακουστικό υλικό, διαδικτυακά εργαλεία και βιωματικές δραστηριότητες, και διαφοροποιείται ανάλογα με τις ηλικίες των συμμετεχόντων.

Διεπιστημονικότητα/ σύνδεση με τη σχολική ύλη: Μαθηματικά: α) ρίζες, δυνάμεις, εξισώσεις 1ου βαθμού, η εξίσωση $x^2=a$, διαγράμματα Φυσική: μονάδες μέτρησης, τα διαγράμματα, βάρος και βαρυτική δύναμη φυσική, νόμος δράσης-αντίδρασης, διατήρηση της ορμής, προώθηση πυραύλων, διάδοση και ταχύτητα του φωτός.

Χημεία: στοιχεία και περιοδικός πίνακας, χημικές ενώσεις, άλατα, οξικό οξύ, οργανικές ενώσεις.

Βιολογία: αναπνοή, χημεία της ζωής.

Γεωλογία: εδαφικοί πόροι, ιδιότητες του εδάφους

Χ Η Μ Ε Ι Α

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΗ ΧΗΜΕΙΑ (ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ) ΣΤΟΥΣ ΣΟΥΠΕΡ ΗΡΩΕΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Μιχάλης Γκέκος, Χημικός, MSc Διδακτικής της Χημείας, MSc Αναλυτικής Χημείας, Εκπαιδευτικός

Τα πρώτα υπερηρωικά κόμικς κυκλοφόρησαν τη δεκαετία του '30, από δύο άσημες μέχρι τότε εταιρίες κόμικς, τις DC Comics και Marvel Comics. Ο Superman της DC θεωρείται ο πρώτος υπερήρωας που εμφανίστηκε ποτέ και αγαπήθηκε αμέσως από το αναγνωστικό κοινό. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν και άλλοι Σούπερ Ήρωες, όπως ο Batman, αλλά τη δεκαετία του '60 ήταν που έγινε η μεγάλη επανάσταση στα υπερηρωικά κόμικς και έκαναν την εμφάνισή τους ο Spiderman, ο Hulk, ο Thor και οι X-Men, που μας απασχολούν ακόμα και σήμερα, μέσω των ταινιών και των τηλεοπτικών σειρών που εμφανίζονται.

Οι δημιουργοί των ιστοριών των σούπερ ηρώων προσπαθούσαν πολλές φορές να αναμίξουν, μαζί με τα φανταστικά και επιστημονικά στοιχεία, για να κάνουν πιο αληθοφανείς τις ιστορίες τους. Ήθελαν ο αναγνώστης να πιστέψει, στο μέτρο του δυνατού, ότι θα μπορούσαν να συμβούν όσα περιγράφουν και να ταυτιστεί με τον εκάστοτε ήρωα, ώστε να νιώσουν τον πόνο του, τη χαρά του και τα ηθικά του διλήμματα. Μαζί με τους μαθητές θα μελετήσουμε τους σούπερ ήρωες και τις δυνάμεις τους, που παρουσιάζονται στα κόμικς και στις ταινίες και θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε, με σύγχρονους επιστημονικούς όρους, τα φυσικά φαινόμενα, τις επιστημονικές έννοιες και τις τεχνολογικές ανακαλύψεις που παρουσιάζονται απλουστευμένα από τους δημιουργούς των κόμικς.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Spiderman (Ραδιενέργεια, μεταλλάξεις, ιστός αράχνης)
- Superman (Λείζερ, φωτοσύνθεση, φωτοβολταϊκά πάνελ)
- Ironman (Μέταλλα, πυρηνικοί αντιδραστήρες)
- Batman (Πλαστικά, κέβλαρ)
- Hulk (Ακτίνες γ)
- Flash (Ταχύτητα φωτός)
- Thor (Κεραυνοί, μπούμερανγκ)
- X-Men-Wolverine (Αυτοϊαση, μεταλλάξεις, μέταλλα)

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να εντοπίσουν και να κατανοήσουν οι μαθητές, χημικά και φυσικά φαινόμενα που παρουσιάζονται στα κόμικς και στις ταινίες με Σούπερ Ήρωες.
- ✓ να συνδέσουν τις φυσικές επιστήμες με τέχνες, όπως η λογοτεχνία και ο κινηματογράφος.
- ✓ να κατανοήσουν πώς εντάσσονται χημικά και φυσικά φαινόμενα της καθημερινότητας τους, μέσα σε ένα μυθοπλαστικό πλαίσιο.
- ✓ να γνωρίσουν πώς ανακαλύφθηκαν και πώς λειτουργούν τεχνολογίες που χρησιμοποιούν καθημερινά.

Κατά την παρουσίαση κάθε Σούπερ Ήρωα, μέσω αποσπασμάτων των ταινιών και των κόμικς, θα περιγράφεται η ιστορία του, καθώς και οι δυνάμεις του και πώς τις απέκτησε. Αφού γίνει συζήτηση με τους μαθητές για το κατά πόσο θα μπορούσε να υπάρξει στην πραγματικότητα ένας τέτοιος Σούπερ Ήρωας, με αυτές τις σούπερ δυνάμεις, θα γίνεται παρουσίαση των επιστημονικών εννοιών και των τεχνολογιών που συνδέονται με τις ικανότητες του. Τέλος οι μαθητές θα κληθούν να συνδυάσουν τις πληροφορίες για τις ικανότητες κάθε Σούπερ Ήρωα, με τις επιστημονικές γνώσεις που απέκτησαν, για να απαντήσουν στο ερώτημα, αν όντως θα μπορούσε να υπάρξει ο εκάστοτε ήρωας. Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος οι μαθητές θα συμμετάσχουν σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, όπου θα διαγωνίζονται στις γνώσεις τους γύρω από τους Σούπερ Ήρωες, αλλά και γύρω από τη Χημεία, τη Φυσική, τη Βιολογία και τις Τεχνολογίες.

Β Ι Ο Λ Ο Γ Ι Α

ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ... ΚΑΜΩΜΑΤΑ: Όταν το DNA ...μιλάει

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Ελένη Κόνιαρη, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Μοριακή Βιολόγος

Η βασική μονάδα κληρονομικότητας, το DNA, περιέχει και μεταβιβάζει πληροφορίες από τη μια γενιά στην άλλη προσδιορίζοντας μας γενετικά. Το DNA είναι ταυτόχρονα μοναδικό για το κάθε άτομο και αποτελεί με αυτή την έννοια την ταυτότητα τού κάθε ανθρώπου. Παρ' όλα αυτά, τα άτομα ενός πληθυσμού χαρακτηρίζονται και από ποικιλομορφία. Το γενετικό υλικό μπορεί να υποστεί αλλαγές με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Αυτές οι αλλαγές, που ονομάζονται μεταλλάξεις, συμβάλλουν στη δημιουργία γενετικής ποικιλότητας αλλά ευθύνονται και για πολλές κληρονομικές ασθένειες. Στο πρόγραμμα θα μελετηθούν η δομή του γενετικού υλικού, τα χαρακτηριστικά του γενετικού κώδικα, η κυτταρική διαίρεση και ο τρόπος κληρονομικότητας, καθώς και πώς δημιουργούνται οι μεταλλάξεις και σε τί επηρεάζουν τους οργανισμούς.

Εξέλιξη του προγράμματος: Μέσω διαδραστικής αφήγησης με τη χρήση εποπτικού υλικού θα επιτευχθεί μια πρώτη επαφή των μαθητών με τη Γενετική, ενώ η παρατήρηση με μικροσκόπιο θα προκαλέσει την ερευνητική τους διάθεση και συμμετοχή στη διαδικασία μάθησης των στοιχείων της Γενετικής. Θα πραγματοποιηθούν ασκήσεις με διαγράμματα αλλά και εργασίες τόσο ομαδικές όσο και ατομικές με θέματα την κληρονομικότητα, τις κληρονομικές ασθένειες και την ταξινόμηση οργανισμών ανάλογα με τον τρόπο κληρονομικότητας. Το πρόγραμμα θα συνεχιστεί με έντονη πειραματική δραστηριότητα, αφού οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν σε πραγματικό χρόνο απομόνωση DNA από δείγμα, με το ειδικό extraction kit (από το εργαστήριο). Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος θα συμπληρώνουν ένα φύλλο εργασίας, το οποίο θα λειτουργεί ως χάρτης της δικής τους γενετικής ιστορίας.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Θα αναλυθούν βασικές έννοιες της Γενετικής μέσα από διαδραστικές εκθέσεις.
- ✓ Θα γίνει κατανοητός ο τρόπος απομόνωσης γενετικού υλικού μέσα από πραγματικούς πειραματισμούς και θα αναπτυχθεί η συνδυαστική σκέψη μέσα από

τη σύνδεση της κληρονομικότητας και των ασθενειών με την πραγματική ζωή και αυτό που ενδεχομένως ζουν οι ίδιοι οι μαθητές στην καθημερινότητά τους.

Π Ε Ρ Ι Β Α Λ Λ Ο Ν

ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Ιωάννης Ψυχάρης, Καθηγητής Τμ. Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, Διευθυντής Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης

Η «κυκλική οικονομία» συνιστά μια απάντηση στην περιβαλλοντική υποβάθμιση με την οποία βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπος ο σύγχρονος κόσμος. Η κλιματική αλλαγή, η διαφύλαξη των φυσικών πόρων, η προστασία της βιοποικιλότητας συνιστούν ορισμένα από τα πλέον σημαντικά ζητήματα που απασχολούν ολόκληρη την ανθρωπότητα. Αρχή της κυκλικής οικονομίας είναι ο περιορισμός και η απάλειψη της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης εξαιτίας της ανθρωπογενούς δραστηριότητας.

Η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας προϋποθέτει τη συμμετοχή πολλών επιπέδων διοίκησης και πολλών συλλογικών φορέων, ομάδων και μεμονωμένων πολιτών. Η ευαισθητοποίηση και η συμμετοχή των πολιτών σχετικά με τις αρχές και τις εφαρμογές της κυκλικής οικονομίας είναι σημαντική παράμετρος της επιτυχημένης εφαρμογής της.

Το πρόγραμμα αυτό θα επικεντρώνεται στους μαθητές που αποτελούν μια ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένη ομάδα πολιτών σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος. Μέσω του προγράμματος οι μαθητές θα γνωρίσουν μεγάλο εύρος εφαρμογών της κυκλικής οικονομίας, θα αναλάβουν πρωτοβουλίες στο σχολείο, τη γειτονιά και τον δήμο και θα τους βοηθήσει να γίνουν ενεργοί πολίτες σε ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα που απασχολούν την εποχή μας.

ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Ιωάννης Ψυχάρης, Καθηγητής Τμ. Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, Διευθυντής Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης

Η τεχνολογία που έχει σημειώσει στις μέρες μας μεγάλα άλματα, έχει επηρεάσει πολλούς τομείς της σύγχρονης ζωής. Ένας τομέας που η τεχνολογία έχει πολλές εφαρμογές αφορά τη λειτουργία των πόλεων. Με τον όρο «έξυπνες πόλεις» εννοούμε την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην οργάνωση της πόλης.

Οι «έξυπνες πόλεις» έχουν πολλές τεχνολογικές εφαρμογές. Μια από αυτές είναι η διαχείριση της κυκλοφορίας. Οι χώροι στάθμευσης γίνονται μέσω ψηφιακών εφαρμογών. Η συλλογή των απορριμμάτων και η ενημέρωση για την πληρότητα των κάδων γίνεται επίσης μέσα από «έξυπνες» τεχνολογικές εφαρμογές. Η συγκέντρωση πληροφοριών για προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες σε μια πόλη γίνεται επίσης μέσω μιας ηλεκτρονικής εφαρμογής. Η κίνηση των οχημάτων χωρίς οδηγό, η σήμανση με πληροφορίες για τα δρομολόγια των λεωφορείων και η ενημέρωση για τις καιρικές συνθήκες γίνονται μέσω τεχνολογικών εφαρμογών. Η πρόληψη κινδύνων και τα μέσα

προστασίας όπως στην περίπτωση του COVID-19 γίνεται επίσης μέσω τεχνολογικών εφαρμογών. Η ενημέρωση αυτή μπορεί να μεταφέρεται απευθείας στον ενδιαφερόμενο στο κινητό τηλέφωνο ή στον υπολογιστή του.

Οι νέοι, και ειδικότερα οι μαθητές, είναι από τις ομάδες του πληθυσμού με τη μεγαλύτερη εξοικείωση σε αυτές τις εφαρμογές. Η δραστηριότητα αυτή θα δώσει τη δυνατότητα μιας διαδραστικής συζήτησης και δοκιμής τέτοιων εφαρμογών στη λειτουργία της πόλης τους. Παράλληλα θα τους δώσει τη δυνατότητα να προτείνουν ιδέες και να αναπτύξουν εφαρμογές που θα είναι χρήσιμες για τη ζωή στο σχολείο και στην πόλη τους.

ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ, ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΣΑΡΩΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ!

Ομάδα 25 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητές: Ομάδα Alpha labs

Υπεύθυνη προγράμματος: Φλέρη Ρουσάκη, MSc Επιστήμες της Αγωγής - Εκπαίδευση με χρήση Νέων Τεχνολογιών

Τα Alpha labs στο Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη εισάγουν τα παιδιά στην τρισδιάστατη σχεδίαση, εκτύπωση και σάρωση. Εξοικειώνονται με τα τρισδιάστατα γραφικά, με την τεχνική και τα υλικά των τρισδιάστατων εκτυπώσεων, καθώς και με τη σάρωση και την ψηφιοποίηση αντικειμένων και χώρων. Τα παιδιά μαθαίνουν για τις βασικές έννοιες και τη λειτουργία των συγκεκριμένων τεχνολογιών, καθώς επίσης συζητούν για τις εφαρμογές, τις δυνατότητες και τις προοπτικές τους στο μέλλον, αφήνοντας τη φαντασία τους ελεύθερη και εκφράζοντας δικές τους δημιουργικές ιδέες αξιοποίησης. Στο τέλος, εξοικειώνονται με την τρισδιάστατη σάρωση και ψηφιοποιούν ένα πραγματικό αντικείμενο.

Εξέλιξη του προγράμματος

Α' Μέρος: Διαδραστική επιμόρφωση και έμπνευση από τον εκπαιδευτή. Τα παιδιά μαθαίνουν τις βασικές αρχές των συγκεκριμένων τεχνολογιών, όλο το φάσμα εφαρμογών τους στο παρόν αλλά και τις προοπτικές τους για το μέλλον. Συζητούν για τεχνολογικά επιτεύγματα παιδιών, παραδείγματα των οποίων παρουσιάζονται από τον εκπαιδευτή και τέλος εκφράζουν το δικό τους δημιουργικό όνειρο αφήνοντας τη φαντασία τους ελεύθερη.

Β' Μέρος: Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες, εξοικειώνονται με τη λειτουργία της τρισδιάστατης σάρωσης και διασκεδάζουν σαρώνοντας και ψηφιοποιώντας κάποιο πραγματικό αντικείμενο.

Στόχος του προγράμματος

Τα παιδιά να εμπνευστούν. Να διαπιστώσουν ότι η φαντασία και η καθαρή τους ματιά μπορεί και θέλουμε να μετουσιωθεί σε χρήσιμη δημιουργία ακόμα και για τον κόσμο των μεγάλων, ώστε τελικά η τεχνολογία να μην καταναλώνεται μόνο, αλλά να εξυπηρετεί την κοινωνία και τον κόσμο μας.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟ ΜΥΑΛΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ (ΤΝ)

Ομάδα 25 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητής: Γεώργιος Γιαννακόπουλος, PhD, Συνεργαζόμενος ερευνητής ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», Εκτελεστικός διευθυντής Επιστήμη για Σένα AMKE (SciFY), Μέλος ΔΣ Ελληνικής Εταιρείας Τεχνητής Νοημοσύνης (EETN)

Στο εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα καλούμαστε να ανακαλύψουμε το πώς ο άνθρωπος κρύβεται πίσω από την ΤΝ σε όλα τα επίπεδα, αλλά και πώς η σύμπραξη ανθρώπου και ΤΝ μπορεί να αλλάξει τον τρόπο που δρούμε στην καθημερινότητά μας. Οι μαθητές θα κληθούν να συν-ανακαλύψουν και συζητήσουν ηθικά διλήμματα σχετικά με την εκπαίδευση, την εγκατάσταση και τη χρήση της ΤΝ. Τέλος, θα κατανοήσουν τον δικό τους ρόλο στη μελλοντική συνδιαμόρφωσή της, με την ιδιότητα του ενεργού πολίτη και ανθρώπου.

Στόχοι του προγράμματος οι μαθητές να μπορούν

- ✓ Να περιγράψουν αδρά τι είναι ΤΝ
- ✓ Να κατανοήσουν τις εφαρμογές της σήμερα αλλά και στο άμεσο μέλλον
- ✓ Να περιγράψουν ηθικά διλήμματα που προκύπτουν με την εργασιακή αξιοποίηση ΤΝ σε διαφορετικά περιβάλλοντα και θέσεις εργασίας
- ✓ Να αναφέρουν τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος κρύβεται πίσω από δράσεις και εργασίες ΤΝ
- ✓ Να αναφέρουν τρόπους με τους οποίους μπορούν οι ίδιοι να συνεισφέρουν στη συνδιαμόρφωση της ΤΝ στο μέλλον

Θ Ε Α Τ Ρ Ο - Θ Ε Α Τ Ρ Ι Κ Η Α Γ Ω Γ Η

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΟΤΑΝ ΑΝ; Ας «παίξουμε» λοιπόν με αφορμή το θέατρο

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Νίκος Νίκας, Φιλολόγος, Καθηγητής Υποκριτικής, Ηθοποιός

Τι θα γινόταν αν θέλαμε να αφηγηθούμε μια ιστορία; Μια ιστορία που φτιάξαμε εμείς! Τι θα γινόταν αν τα πρόσωπα αυτής της ιστορίας "ζωντάνευαν" και από τη φαντασία περνούσαν στην πραγματικότητα και τα βλέπαμε ολοζώντανα μπροστά μας; Τι θα γινόταν αν εμείς δεν ήμασταν εμείς αλλά κάτι άλλο που φανταστήκαμε και επιθυμήσαμε; Τι θα γινόταν αν τα συναισθήματά μας τα καλούσαμε κάθε φορά που τα χρειαζόμασταν χωρίς να χρειάζεται να τα προκαλέσει κάποιος ή κάτι; Τι θα γινόταν αν ξαφνικά το σώμα μας δεν ήταν "το δικό μας" σώμα και άλλαζε σχήμα, περπάτημα, χέρια, πόδια, κινήσεις και συμπεριφορά; Τι θα γινόταν αν οι σχέσεις μας οι καθημερινές άλλαζαν και τα μάτια μας άρχιζαν να βλέπουν "αλλιώς"; Τι θα γινόταν αν μια απλή "καλημέρα" αποκτούσε εκατό διαφορετικά νοήματα; Αλήθεια τι θα γινόταν αν συνέβαιναν όλα αυτά; Θα γινόταν θέατρο Μια περιπέτεια εξερεύνησης του μαγικού κόσμου του θεάτρου.

Στόχος του προγράμματος είναι οι μαθητές με μορφή παιχνιδιού να ανακαλύψουν πώς το "κύτταρο" του θεάτρου ανήκει αποκλειστικά στον ανθρώπινο οργανισμό. Έτσι θα ξεναγηθούν στον απολαυστικό μηχανισμό του θεάτρου, θα τον εξερευνήσουν, θα

δοκιμάσουν πώς λειτουργεί, θα γελάσουν, θα συγκινηθούν, θα νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας, τη χαρά της τέχνης και εν τέλει της ζωής.
Μια ευκαιρία να δουν οι έφηβοι ότι στον κόσμο των "μεγάλων" πρέπει οπωσδήποτε να πάρουν στη βαλίτσα τους, την παιδικότητά τους.

Ας "παίξουμε" λοιπόν με αφορμή το θέατρο!

ΚΛΟΥΝ - Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Ηλίας Κουνέλας, Ηθοποιός, Σκηνοθέτης, ΚΘΒΕ

Θα έδινες την ζωή σου για κάτι που ξέρεις από την αρχή πως δεν θα πραγματοποιηθεί ποτέ; Ένας Κλόουν θα την έδινε !

Ηλίας Κουνέλας, «Το Εγχειρίδιο ενός καλού Κλόουν», Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο

Κλόουν – Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ απευθύνεται σε μαθητές β και γ Λυκείου, που βρίσκονται προ των πυλών της μεγάλης τους απόφασης για το «τι θα γίνουν, επιτέλους, όταν μεγαλώσουν;». Απευθύνεται σε όλους όσοι είναι εγκλωβισμένοι ανάμεσα στις επιθυμίες των γονιών τους, αλλά το ίδιο έντονα απευθύνεται και σ' εκείνους που είναι ήδη πεπεισμένοι και γεμάτοι αυτοπεποίθηση έχουν προαποφασίσει "τι θα γίνουν όταν μεγαλώσουν".. Αποκαλύπτει μια διαφορετική αφήγηση από αυτήν που οι περισσότεροι φαντάζουμε για έναν αποτυχημένο άνθρωπο και δίνει την δυνατότητα μιας ανανεωμένης ματιάς γύρω από το πώς μπορούμε να αφουγκραστούμε αυτό που πραγματικά είμαστε, ποιες είναι οι πραγματικές μας φιλοδοξίες και τι τελικά έχει μεγαλύτερη σημασία, μια λαμπρή καριέρα ή το να είναι ο κάθε άνθρωπος συνυπεύθυνος για τον άλλον.

ΣΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ 90' ΛΕΠΤΩΝ, μέσα από την κοσμοαντίληψη του Κλόουν, επιδιώκουμε να συνθέσουμε και να αφηγηθούμε παράλληλα από κοινού, τη βιογραφία ενός επιτυχημένου και ενός αποτυχημένου ανθρώπου. Κατά τη διάρκεια της σύνθεσης και της αφήγησης, προκύπτουν διάφορα ηθικά διλήμματα και πρακτικά εμπόδια, αφού κατά τη ρήση της Μαργαρίτας Καραπάνου «η ζωή είναι αγρίως απίθανη». Η αφήγηση μοιραία αποτυγχάνει. Κάποια στιγμή οι ιστορίες των δύο προσώπων συμπίπτουν. Η φαντασία όμως μας κρατάει ζωντανούς. Τελικά τα πρόσωπα συναντιούνται και συρρικνώνονται σε ένα μοναδικό πρόσωπο. Στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου.

Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, γίνεται η αγαπημένη ιστορία όλων μας, αφού εξάπτει και μεταφέρει τη φαντασία στις πιο απίθανες εκδοχές της ζωής, που η ανοικειότητά τους, ξαφνικά μας γίνεται οικεία και την αποδεχόμαστε. Ο κλόουν είναι μια δυνατότητα.

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ, Η ΑΓΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΜΥΘΪΑ ΤΟΥ ΚΛΟΥΝ, μας φανερώνει έναν κόσμο που ανατρέπει τα ταμπού, τις έτοιμες σκεπτομορφές και τις κοινωνικές προκαταλήψεις. Δίνει υπέρτατη αξία σε κάθε παρούσα στιγμή, μετατρέποντάς την σε ζωντανή εμπειρία. Δίνει στον καθένα τη δυνατότητα να αντιληφθεί ότι ποτέ πριν από αυτόν, σε όλη την ιστορία της ανθρωπότητας, αλλά ούτε και μετά, υπήρξε ή θα υπάρξει, άνθρωπος στον κόσμο ίδιος με αυτόν. Ο Κλόουν μας βοηθάει να αναλάβουμε και να υπερασπιστούμε την μοναδικότητά μας και να στραφούμε στα αληθινά μας χαρίσματα, με τα οποία θα

μπορέσουμε να εξυπηρετήσουμε καλύτερα τον εαυτό μας και τους άλλους. Απενοχοποιεί την αποτυχία και δίνει νόημα στην αξία της ζωής, πέρα από οποιοδήποτε προσωπικό συμφέρον.

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΠΟΥ ΘΑ ΖΗΣΕΙ ΤΗΝ ΕΠΜΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΚΛΟΟΥΝ, δεν θα έχει πάρει μια έτοιμη απάντηση. Θα έχει όμως ενεργοποιήσει μέσα του μια δημιουργική απορία για το τι ονειρεύεται, για το τι αξίζει και για το πώς μπορεί και ο ίδιος να συμμετάσχει, όπως θα έλεγε ο Andrei Tarkovski, στη δημιουργία της ανθρωπότητας. Η εμπειρία του Κλόουν θα τον παρακινήσει να παρατηρήσει τον κόσμο και τη σχέση του με αυτόν από την αντίθετη πλευρά του φόβου. Θα του αποκαλύψει πώς να διεκδικήσει ένα αμφισβητούμενο πλεονέκτημα. Θα του φανερώσει μία καλή αφήγηση για την ίδια τη ζωή και χωρίς να το καταλάβει, θα αρχίσει να παίρνει λιγότερο σοβαρά τον εαυτό του. Θα νιώσει για λίγο, παρά τις δυσκολίες και την αφόρητη πίεση μιας κοινωνίας που μετράει, ζυγίζει και θέλει διαρκώς να διακρίνεσαι, ότι η ζωή είναι μπροστά του και όλα είναι δυνατά.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ του Σοφοκλή

«Εγώ δεν είμαι για να μοιράζωμαι έχθρες, αλλ' αγάπη

(Β' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Μάνια Παπαδημητρίου, Φιλολόγος, Ηθοποιός, Σκηνοθέτις

Η Αντιγόνη του Σοφοκλή είναι από τις πιο γνωστές και πολύ-παιγμένες τραγωδίες. Η παράσταση η οποία θεωρήθηκε η καλύτερη τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα ήταν η εκδοχή του Λευτέρη Βογιατζή. Θα γίνει ανάλυση του έργου καθώς και μνεία στη συγκεκριμένη παράσταση σε σχέση με το γιατί ήταν μια πολύ σημαντική θεατρική προσπάθεια τη συγκεκριμένη στιγμή στη χώρα μας.

Επίσης θα μιλήσουμε για το πόσο επίκαιρο είναι το έργο στην εποχή μας καθώς πραγματεύεται τη σύγκρουση του ηθικού δικαίου με το δίκαιο του κράτους (διάλογος Αντιγόνης- Κρέοντα) αλλά και τις συνέπειες που μπορεί να έχει η αγνόηση του ηθικού δικαίου από τον άρχοντα, όπως αυτό σημειώνεται στον διάλογο Τειρεσία-Κρέοντα- Χορού.

Στη συνέχεια θα προβληθούν στους μαθητές σκηνές σύγχρονων πολέμων και θα ζητηθεί να σκεφτούν και να βρουν για τον εαυτό τους την αντιστοιχία του έργου με το σήμερα. Ποια δηλαδή θα μπορούσε να είναι μια σύγχρονη Αντιγόνη και ποιος ένας σύγχρονος Κρέοντας; Ακολουθεί το βιωματικό μέρος, όπου θα ζητηθεί από τους μαθητές να ανέβουν στη σκηνή και να δοκιμάσουν μέσα από θεατρικές ασκήσεις σώματος και φωνής να προσπαθήσουν να αναγνώσουν με θεατρικό τρόπο το κείμενο χρησιμοποιώντας τις εικόνες που θα έχουν επιλέξει για τον σύγχρονο κόσμο μέσα όμως από τα λόγια του αρχαίου κειμένου σε θεατρική μετάφραση.

Στο τέλος θα συζητήσουμε την εμπειρία που αποκόμισαν τόσο οι επί σκηνής συμμετέχοντες όσο και οι θεατές.

ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΡΙΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ! Τα έμφυλα στερεότυπα που συνοδεύουν το επάγγελμα και η διερεύνησή τους μέσα από θεατρικές δραστηριότητες (Β΄ + Γ΄ τάξεις) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Μενέλαος Καραντζάς, Θεατρολόγος, Σκηνοθέτης

Τα έμφυλα στερεότυπα είναι οι απλουστευμένες και γενικευτικές αντιλήψεις για τα φύλα, αφορούν τα χαρακτηριστικά τους, τις διαφορές τους και τους ρόλους τους. Αποκτώνται και παγιώνονται σε νεαρή ηλικία, και διαμορφώνονται μέσα από ερεθίσματα που προέρχονται τόσο από τις κοινωνικές συναστροφές όσο και από το οικογενειακό περιβάλλον. Το επάγγελμα αποτελεί ένα πεδίο της ανθρώπινης δραστηριότητας που συνοδεύεται από ισχυρά έμφυλα στερεότυπα που φτάνουν μέχρι τον «παραδοσιακό» διαχωρισμό των επαγγελματικών απασχολήσεων σε αντρικές και γυναικείες. Επιπλέον, σε άλλες μορφές απασχόλησης (οικιακές εργασίες, χόμπι, αθλήματα κ.τ.λ.) αποδίδονται επίσης έμφυλα στερεότυπα που διατηρούνται και αναπαράγονται για ποικίλους κοινωνικο-οικονομικούς λόγους. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα επικεντρώνεται στην αναγνώριση της παρουσίας των έμφυλων στερεοτύπων που συνοδεύουν τις επαγγελματικές και άλλες απασχολήσεις, την εξέταση της έντασης και του βάθους των στερεοτύπων αυτών, και την αποδόμησή τους μέσα από θεατρικές δραστηριότητες και τεχνικές του θεάτρου της επινόησης.

Σκοπός του προγράμματος είναι η χρήση θεατρικών δραστηριοτήτων και τεχνικών για τον εντοπισμό, τον σχολιασμό και τη διαχείριση των έμφυλων στερεοτύπων που συνοδεύουν τις επαγγελματικές και άλλες απασχολήσεις.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Το πρόγραμμα απαιτεί την ενεργή συμμετοχή των μαθητών σε ποικίλες δραστηριότητες θεατρικής μορφής. Ενδεικτικά αναφέρονται τα θεατρικά παιχνίδια και οι ασκήσεις, οι αυτοσχεδιασμοί, οι ανοιχτές και οι κατευθυνόμενες συζητήσεις και η δραματοποίηση λογοτεχνικού κειμένου.
- Οι μαθητές καλούνται να προτείνουν ατομικά και να συνεργαστούν ομαδικά για την εκτέλεση και παρουσίαση δράσεων με μικρή έως μέτρια σωματική δραστηριότητα, να καταγράψουν προσωπικές απόψεις και να συζητήσουν απόψεις άλλων, καθώς και να επινοήσουν μορφές δραματοποίησης αναλαμβάνοντας ρόλους και οργανώνοντας την παρουσίαση. Οι δράσεις που γίνονται είναι ατομικές, σε ζευγάρια και σε ομάδες και περιλαμβάνουν τόσο την έκφραση της προσωπικής γνώμης όσο και τη διαμόρφωση ομαδικών κρίσεων και απόψεων.
- Στο πρόγραμμα χρησιμοποιείται το ποίημα *Η μακιγιέζ* του Γιάννη Κοντού, το οποίο οι μαθητές παίρνουν ως αφορμή για δραματοποίηση και συζήτηση πάνω στα έμφυλα στερεότυπα που συνοδεύουν τα επαγγέλματα των δύο προσώπων του ποιήματος: της ηθοποιού και της μακιγιέζ.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Κατανόηση της έννοιας του έμφυλου στερεοτύπου.
- ✓ Αναζήτηση και αναγνώριση των έμφυλων στερεοτύπων που συνοδεύουν τα επαγγέλματα.
- ✓ Προσδιορισμός των επιδράσεων που έχουν η οικογένεια, το σχολείο, ο κοινωνικός

- περίγυρος και τα ΜΜΕ στη διαμόρφωση και την αναπαραγωγή των στερεοτύπων.
- ✓ Έλεγχος για το αν τα στερεότυπα επηρεάζουν την επιλογή επαγγέλματος.
 - ✓ Επισήμανση της έλλειψης συσχέτισης μεταξύ των έμφυλων στερεοτύπων και του σεξουαλικού προσανατολισμού.
 - ✓ Αποδόμηση και αναθεώρηση των έμφυλων στερεοτύπων που συνοδεύουν τα επαγγέλματα και άλλες μορφές απασχόλησης.
 - ✓ Διατήρηση και επέκταση της συζήτησης σε άλλα έμφυλα στερεότυπα.

Δραστηριότητες

- Παιχνίδι γεωγραφικού χάρτη (γέννηση, εργασία πατέρα, εργασία μητέρας).
- Παιχνίδι παντομίμας «Τι δουλειά κάνεις?».
- Μετακίνηση από το «συμφωνώ» στο «διαφωνώ» κατά το άκουσμα συγκεκριμένων φράσεων.
- Καταγραφή επαγγελμάτων και διαχωρισμός σε αντρικά και γυναικεία
- Κατασκευή της γραμμής ζωής ενός άντρα και μιας γυναίκας.
- Άσκηση «Ποιος είμαι / Τι θέλω» (γράψιμο σε καρτέλες, συζήτηση).
- Άσκηση καταγραφής τριών στοιχείων που είναι χαρακτηριστικά για κάθε επάγγελμα που δίνεται σε κάθε μαθητή (καρτέλες, παρουσίαση, συζήτηση).
- Άσκηση περπατήματος και στάσης με διαφορετικό κέντρο κάθε φορά, εφαρμογή σε επαγγέλματα και έλεγχος αν υπάρχουν διαφορές ανάλογα με το φύλο.
- Παιχνίδι παντομίμας «Συμπληρώστε την εικόνα».
- Άσκηση «Hot seat» όπου οι μαθητές αναλαμβάνουν ρόλους επαγγελματία και «ανακρίνονται» κυρίως για την αγορά εργασίας.
- Αυτοσχεδιασμός σε ζευγάρια: 2 επαγγέλματα και 1 συνθήκη (σε κάρτες).
- Επινόηση διαφημιστικών για διαφορετικά προϊόντα που σχετίζονται με δουλειές του σπιτιού, αθλήματα, παιχνίδια.
- Συζήτηση για το ποίημα *Η μακιγιέζ* και για τα θεατρικά επαγγέλματα γενικότερα.
- Δραματοποίηση του ποιήματος με αλλαγές των φύλων των προσώπων του ποιήματος.

ΚΑΤΙ ΠΑΛΙΟ, ΚΑΤΙ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ: ΕΝΑ ΣΕΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΓΟΝΗ

(Β' τάξη) Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Σίσσυ Παπαθανασίου, Ιστορικός πολιτισμού, Σκηνοθέτις

Με αφετηρία τον μύθο της *Αντιγόνης* και τις λογοτεχνικές και καλλιτεχνικές μεταγραφές του, οι μαθητές θα ταξιδέψουν σε διάφορες ιστορικές περιόδους και θα μνηθούν στην έννοια της εν τω χρόνω χρήσης, μετάπλασης και μεταποίησης του μυθολογικού υλικού για πρωτότυπη καλλιτεχνική δημιουργία σε διάφορες μορφές τέχνης. Έμφαση θα δοθεί στη βιωματική συμμετοχή και στη συγγραφή ενός μικρού σεναρίου εμπνευσμένου από την *Αντιγόνη*.

Εξέλιξη του προγράμματος: Θεωρητικό μέρος

- Σύντομη παρουσίαση των εννοιών μύθος, λογοτεχνική μεταγραφή και καλλιτεχνική δημιουργία.
- Συνοπτική αναφορά στην ιστορική διαδρομή του μύθου της *Αντιγόνης* ανά εποχή και μορφή τέχνης. Επικέντρωση σε συγκεκριμένα καλλιτεχνικά έργα, είδη γραφής

και κώδικες ανά είδος. Θεατρικό κείμενο-Κινηματογραφικό σενάριο: Έμφαση στα διαλογικά μέρη, στις μεταξύ τους ομοιότητες και διαφορές.

Εξέλιξη του προγράμματος: Πρακτικό μέρος

- Θα παρουσιάζεται οπτικοακουστικό υλικό (φωτογραφίες, βίντεο, μουσικές).
- Οι μαθητές θα επεμβαίνουν στην παρουσίαση με ταυτόχρονη ανάγνωση/αφήγηση επιλεγμένων αποσπασμάτων από έργα.
- Στη συνέχεια θα τους ζητείται να χωριστούν σε ομάδες και να προτείνουν, ανά ομάδα, υλικό αναφοράς γνωσιακό, πραγματολογικό κείμενο, εικόνα, μουσική - αλλά και βιωματικό σε σχέση με τον μύθο.
- Από το προσφερόμενο υλικό, θα επιλέγεται μία θεματική ενότητα και με άξονα αυτή τη θεματική, θα ζητείται από τους συμμετέχοντες να γράψουν ανά ομάδα ένα μικρό σενάριο έως μία σελίδα και μια συνοδευτική μικρή παρουσίαση που θα τοποθετεί τον διάλογο στον χώρο και στον χρόνο.
- Με την ολοκλήρωση της συγγραφής, θα γίνεται παρουσίαση των σεναρίων και συζήτηση.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Πρόσληψη του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού ως πηγή ανεξάντλητης έμπνευσης για την καλλιτεχνική και δημιουργική έκφραση ανά τους αιώνες.
- ✓ Καλλιέργεια άμεσης μη φοβικής σχέσης των μαθητών με την αρχαία ελληνική πραγματεία και την παγκόσμια λογοτεχνική και καλλιτεχνική παραγωγή.
- ✓ Συνειδητοποίηση της άμεσης αμφίδρομης σχέσης ανάμεσα στον καλλιτέχνη, το καλλιτεχνικό έργο και την εποχή του.
- ✓ Απελευθέρωση των δημιουργικών δυνατοτήτων των νέων, στην απόκτηση κριτικής σκέψης και στη δημιουργία «επαρκών θεατών».
- ✓ Κατανόηση των εννοιών «προφορικότητα» και «πυκνότητα» και στην επίγνωση του διαφορετικού ρόλου που έχουν στην τέχνη και την καθημερινή ζωή, αντίστοιχα.
- ✓ Εξοικείωση των μαθητών με τις ιδιαιτερότητες του διαλόγου ανά μορφή τέχνης και την εισαγωγή τους στην τέχνη του κινηματογράφου.

Η συγγραφή σεναρίου διευκολύνει και διευκολύνεται από όλα τα παραπάνω: είναι ένα «τεχνικό» κείμενο με συγκεκριμένους κανόνες και μοτίβα, που καταγράφει τους διαλόγους των ηρώων, τους ήχους, τη μουσική και τους χώρους όπου όλα συμβαίνουν, αλλά η συγγραφή του δεν απαιτεί ιδιαίτερες λογοτεχνικές ή άλλου είδους ειδικές ικανότητες. Έτσι, οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα μαθητές «απενοχοποιούνται» από το βάρος του ταλέντου και μαθαίνουν να αφήνονται στην απόλαυση της συμμετοχής και στη δημιουργία. Εξασκούνται ταυτόχρονα στην ομαδικότητα και στη γραφή, εμβαθύνουν στην ιστορία και έρχονται σε επαφή με τη συγκριτική λογοτεχνία και την κοινωνική ανθρωπολογία.

Ε Π Ι Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α – Μ Μ Ε

ΜΙΑ ΑΣΦΑΛΗΣ ΒΟΥΤΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Γεώργιος Γιαννακόπουλος, PhD, Συνεργαζόμενος ερευνητής ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», Εκτελεστικός διευθυντής Επιστήμη για Σένα AMKE (SciFY), Μέλος ΔΣ Ελληνικής Εταιρείας Τεχνητής Νοημοσύνης (EETN)

Στο εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα καλούμαστε να εξοικειώσουμε τους μαθητές με τη διάχυση της πληροφορίας από ψηφιακά μέσα, αλλά και να παρέχουμε προτάσεις για σωστή αξιολόγηση, διαχείριση και χρήση αυτής της πληροφορίας. Οι μαθητές θα κληθούν να συν-ανακαλύψουν και συζητήσουν το πώς διαχέονται ειδήσεις και μηνύματα μέσα από μέσα ενημέρωσης, κοινωνικά δίκτυα και γενικά ψηφιακά μέσα (π.χ. παιχνίδια, πύλες ιατρικών ειδήσεων). Θα μάθουν να αξιολογούν πληροφορίες και με τη χρήση υπολογιστικών/ψηφιακών εργαλείων, να ελέγχουν τον τρόπο που οι ίδιοι αναμεταδίδουν μηνύματα, αλλά και θα εμβαθύνουν στην έννοια της παραπληροφόρησης και των χαλκευμένων ειδήσεων. Τέλος, θα κατανοήσουν το πώς μπορεί η πληροφορία να αξιοποιηθεί θετικά και, μέσα από σωστές πρακτικές διαχείρισης, να ενισχυθεί η ψυχική ανθεκτικότητα (resilience) του εφήβου απέναντι στην ψηφιακή υπερπληροφόρηση.

Στόχοι του προγράμματος οι μαθητές να μπορούν:

- ✓ Να περιγράψουν τι είναι παραπληροφόρηση και υπερπληροφόρηση
- ✓ Να απαριθμήσουν κινδύνους που προκύπτουν από παραπληροφόρηση και υπερπληροφόρηση
- ✓ Να συζητήσουν για τις δυνατότητες ψηφιακών εργαλείων που βοηθούν για τη διαχείριση της πληροφορίας
- ✓ Να ονοματίσουν τέτοια ψηφιακά εργαλεία
- ✓ Να αναφέρουν τρόπους αξιολόγησης ειδήσεων και εν γένει πληροφορίας
- ✓ Να αξιολογούν πηγές

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ: Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΤΩΝ ΡΙΑΛΙΤΙ

Ομάδα 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ιωάννα Βώβου, Επίκ. Καθηγήτρια Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών, Τμ. Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού

Αν θεωρήσουμε ότι η τηλεόραση δεν παρουσιάζει τίποτα που δεν έχει αρχίσει να γίνεται αποδεκτό έστω ως ψήγμα ή τάση στην κοινωνική πραγματικότητα, τότε οι πολιτισμικές και κοινωνιολογικές προεκτάσεις των τηλεοπτικών προγραμμάτων χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, καθιστώντας το κριτήριο της ποιότητας μάλλον ανασταλτικό για την κατανόηση του ρόλου των μέσων στην κοινωνία. Το να χαρακτηρίσουμε "ευτελή" ή απαράδεκτα ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα είναι το μόνο εύκολο. Τάσεις όπως η διεκδίκηση από μέρους της τηλεόρασης να μιλά αποκλειστικά εις το όνομα της αλήθειας αποδίδοντας λαϊκή δικαιοσύνη, η επίκληση της αυθεντικότητας του βιώματος ή η αποθέωση της κοινοτυπίας ως αναφαίρετο δικαίωμα του πολίτη, μαρτυρούν μία νεολαϊκιστική στροφή με έκδηλες πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις στην

εννοιολόγηση του κόσμου από τους τηλεθεατές, τις οποίες καλούμαστε να πραγματευτούμε.

Η παρατήρηση της τηλεόρασης των τελευταίων δεκαετιών (αν και οι χρονολογικές κατηγοριοποιήσεις δεν έχουν απόλυτο χαρακτήρα) υποδεικνύει ορισμένες ουσιαστικές μεταβολές, σε πολλαπλά επίπεδα: σε ό,τι αφορά στη σχέση του κοινού με το μέσο, στη λειτουργία της ίδιας της τηλεόρασης, αλλά και σε κοινωνικοπολιτικά και οικονομικά δεδομένα. Η βιωματική σχέση που επιδιώκει το μέσο με το κοινό του, ο τρόπος με τον οποίο ο τηλεθεατής ταυτίζεται με τα τεκτονόμενα στην οθόνη δανείζεται ασφαλώς στοιχεία από παραδοσιακές αφηγηματικές τεχνικές που χρησιμοποιεί η μυθοπλασία. Ωστόσο, οι σύγχρονοι ήρωες της οθόνης δεν βρίσκονται τόσο στις τηλεοπτικές σειρές αλλά στα υποκείμενα του «πραγματικού» κόσμου: είτε είναι οι άνθρωποι της «διπλής πόρτας» οι οποίοι διεκδικούν το δικαίωμά τους στην κοινοτοπία, όσο και την αντιπροσωπευτικότητά τους για το κοινωνικό σύνολο (βλ. τα πρώτα ριάλιτι τύπου *Big Brother*), είτε *θυματοποιημένοι ήρωες* της καθημερινότητας που ψάχνουν στις πρωινές ενημερωτικές και στις μεσημεριανές κουτσομπολίστικες ή κοινωνικές εκπομπές μία απτή λύση στο πρόβλημά τους, ή, ακόμη, δημοσιογράφοι, πολιτικοί, κοινωνικοί παράγοντες οι οποίοι, ως τηλεοπτικοί Ρομπέν των Δασών ή Μπάτμαν επεμβαίνουν, όχι απλώς για να καταγγείλουν αλλά για να καλύψουν οποιοδήποτε θεσμικό ή άλλο κενό και να διαμορφώσουν στην οθόνη την κοινωνία έτσι όπως θεωρείται ότι θα έπρεπε να λειτουργεί.

Με αυτόν τον τρόπο εκφράζεται στην τηλεόραση η αναζήτηση της «αυθεντικότητας», σε συνδυασμό με αυτή της «διαφάνειας» και της «αποτελεσματικότητας», ως ρητορικής η οποία εμφανίζεται να εκφράζει μια κοινωνική απαίτηση που γίνεται αισθητή σε πολλά επίπεδα (από την πολιτική ή την οικονομία στα ενημερωτικά προγράμματα έως τις προσωπικές και ιδιωτικές σχέσεις σε διάφορες εκπομπές λόγου ή στα ριάλιτι). Η αναζήτηση της αυθεντικότητας, ωστόσο, δεν αποκλείει -το αντίθετο μάλιστα- τους κώδικες του παιχνιδιού και της μυθοπλασίας. Σ' αυτή τη λογική, οι δανεισμοί στοιχείων και κανόνων της μυθιστορίας και της σεναριογραφίας επιτελούνται, παραδόξως, για να πιστοποιήσουν την «αυθεντικότητα» της πραγματικής ζωής.

Στόχος του προγράμματος

Μέσα από παραδείγματα τηλεοπτικών προγραμμάτων που θεωρούνται "ευτελή" (βλ. *trash TV*) και συγκεντρώνονται κάτω από τη γενική κατηγορία «ριάλιτι» η οποία εμπεριέχει πολλούς ανομοιογενείς τύπους (*formats*) προγραμμάτων, **στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος** είναι να μοιραστούμε με τους μαθητές τα εργαλεία ανάλυσης του τηλεοπτικού λόγου και της εικόνας ως συμπτωματικών στοιχείων κοινωνικών διεργασιών που συντελούνται στη σύγχρονη πραγματικότητα.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Η τηλεόραση των «ριάλιτι» μας δείχνει την πραγματικότητα; Πέρα από τη γενική και αόριστη ιδέα της χειραγώγησης ή της «κατασκευής» της πραγματικότητας θα σκεφτούμε συλλογικά και διαλογικά τι σημαίνει «λέω/δείχνω την αλήθεια» στα μέσα μαζικής επικοινωνίας
- Τι σημαίνει η «ταύτιση» με τους χαρακτήρες επί της οθόνης; Τι μας ελκύει, τι «αγαπάμε να μισούμε», τι μας απωθεί, πώς επιτελείται το συναισθηματικό

«δέσιμο» με τους χαρακτήρες του «πραγματικού κόσμου» οι οποίοι δεν υπάρχουν μόνο στη φαντασία μας;

- Ποιο ρόλο έχουν τα προγράμματα ριάλιτι στην προώθηση, αναπαραγωγή, διαίωνιση κοινωνικών στερεοτύπων; Με ποιους τρόπους οι έμφυλες, ταξικές, ηλικιακές και κοινωνικές αναπαραστάσεις εμφανίζονται στο εν λόγω τηλεοπτικό είδος;
- Είναι, εν τέλει, τα «ριάλιτι» προγράμματα μία απλή ψυχαγωγία, δίχως κοινωνικές προεκτάσεις; Μπορούμε να μιλήσουμε για μία «αισθητική ριάλιτι», την οποία μπορούμε να διακρίνουμε και σε άλλες σύγχρονες εκδοχές της κοινωνικής ζωής και των δραστηριοτήτων μας;

ΤΟ «ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ» ΤΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ YOUTUBE

Ομάδα 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90΄

Εισηγήτρια: Ιωάννα Βώβου, Επίκ. Καθηγήτρια Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών, Τμ. Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού

Σκοπός του προγράμματος είναι να διερευνήσουμε τη δημόσια έκφραση των νέων ανθρώπων μέσα από την πλατφόρμα YouTube, ξεκινώντας από δύο διαφορετικές αφετηρίες:

1. Το γεγονός ότι ο σύγχρονος διαμεσολαβημένος δημόσιος λόγος δεν ακολουθεί την παραδοσιακή διχοτομία δημόσιο/ιδιωτικό, αντίθετα καθιστά διάτρητα τα όριά τους επαναπροσδιορίζοντας τη σημασία τους. Το ίδιο ισχύει και για αντιληπτικές κατηγορίες διχοτομιών όπως σοβαρό/διασκεδαστικό, ποιοτικό/ευτελές (trash), κλπ. Επομένως, δεν μας βοηθά να κατανοήσουμε τα διακύβευματα της σύγχρονης διαμεσικής σφαίρας.
2. Η ιδέα της διαρκούς ρήξης των νέων μέσων με τις αφηγηματικές πρακτικές των παραδοσιακών αποτελεί στην ουσία ένα είδος προπετάσματος καπνού το οποίο σκιάζει κάθε ουσιαστική προσπάθεια προσαρμογής των αναλυτικών εργαλείων της επιστήμης σε νέα αντικείμενα μελέτης.

Μια πρώτη παρατήρηση των οπτικοακουστικών παραγωγών των Youtubers φανερώνει ότι δεν είναι απόλυτα διακριτές από αυτές άλλων μέσων και ιδιαίτερα της τηλεόρασης. Για παράδειγμα οι youtubers μιλούν για το «κανάλι» τους, δημιουργούν τρέιλερ για να διαφημίσουν τα προσεχή βίντεό τους, ακολουθούν μία περιοδικότητα (π.χ. καινούργιο βίντεο συγκεκριμένες ημέρες την εβδομάδα). Στο ίδιο μήκος κύματος, οι τρόποι απεύθυνσης στο κοινό τους παραπέμπουν σε οπτικοακουστικές συμβάσεις που ισχύουν στην τηλεοπτική επικοινωνία, για παράδειγμα το βλέμμα στην κάμερα. Γνωρίζουμε ότι τα τελευταία χρόνια η σύμβαση της «μαρτυρίας σε πρώτο πρόσωπο» στην τηλεόραση έχει γίνει ο προνομιακός τρόπος για να μιλήσει κάποιος στην τηλεόραση για την πραγματικότητα, για την αλήθεια και να φαίνεται «αυθεντικός».

Τι παραμένει, άραγε, από τη βασική δομή της μαρτυρίας στις παραγωγές του YouTube;

Εξέλιξη του προγράμματος

- Ποια η θεματολογία των καναλιών των Youtubers και ποιος ο βαθμός πρωτοτυπίας σε αυτή;

- Ποια η προέλευση των Ελλήνων YouTubers; Η τηλεόραση, τα ριάλιτι προγράμματα ή τα τάλεντ σόου, ο καλλιτεχνικός χώρος (πχ. standup comedy), η «ιδιωτική» σφαίρα (οι «ανώνυμοι» ιδιώτες);
- Με ποιους τρόπους μπορούμε να εξετάσουμε την ύπαρξη πλήθος διακειμενικών στοιχείων στις παραγωγές των Youtubers, τροποποιήσεων/ανακυκλώσεων/remix περιεχομένου, την έντονη παρουσία στοιχείων παρωδίας (μίμηση περιεχομένου) και παστίς (μίμηση ύφους) άλλων, προγενέστερων και σύγχρονων μορφών και ειδών των μέσων; Πώς αυτά συντελούν στην διαμόρφωση μίας υβριδικής δημόσιας και διαμεσικής κουλτούρας η οποία εισχωρεί στην αντίληψη του κόσμου που μας περιβάλλει και στις κοινωνικές πρακτικές, ιδιαίτερα, των νέων ανθρώπων;

Στόχος του προγράμματος είναι να συνεισφέρει στη σκέψη σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους το «καινούργιο» συνδιαλέγεται με το «παλιό». Πώς λειτουργεί η υβριδική κουλτούρα της μίξης (mash up culture) ως μηχανισμός παραγωγής νοήματος όχι μόνο από τους YouTubers αλλά και από το -νεανικό κυρίως-κοινό τους; Το πρόγραμμα θα πλαισιωθεί συμπληρωματικά και από οπτικοακουστικές παραγωγές μικρής διάρκειας των φοιτητών του Εργαστηρίου Τηλεόρασης του Τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου σχετικές με την εν λόγω θεματική.

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΑ MEDIA

Πώς η είδηση γίνεται αφορμή για την ανάδειξη κοινωνικό - αθλητικών μοτίβων

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ζέτα Θεοδωρακοπούλου, Δημοσιογράφος

Στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ο δημοφιλής χώρος των Media ερευνάται, αναλύεται ενώ τίθενται επί τάπητος τα «καυτά» ζητήματα της «Είδησης», του «Ρεπορτάζ» και της «Έρευνας».

Σε μια εποχή όπου τα fake news, οι διαπλοκές, οι εξαρτήσεις και τα συμφέροντα παίζουν μόνιμο ρόλο στα Media, γίνεται προσπάθεια να πέσει φως και να αναδειχθούν οι αληθινές και ηθικές αρχές της Δημοσιογραφίας, μέσω κειμένων σωστών και λανθασμένων, video αντικειμενικών και αμφισβητούμενων, ρεπορτάζ εμπορικών και λιτών, ερευνών προκατασκευασμένων ή με διαδικασίες αντικειμενικότητας.

Οι μαθητές, μέσα από συζήτηση και με διαδραστικό τρόπο αναζητούν την είδηση και προσπαθούν να την «δημιουργήσουν» βάσει της τρέχουσας ειδησεογραφίας με κείμενα και video. Οι βασικές παράμετροι του λειτουργήματος της Δημοσιογραφίας μπαίνουν στο τραπέζι με διλημματικά ρεπορτάζ που μπορούν να κρίνουν και να κατευθύνουν πτυχές της ζωής μας.

Οι συμμετέχοντες παίρνουν μέρος σε καταγραφή και δημιουργία δημοσιογραφικών ερευνών όπου η καθημερινή είδηση εγείρει ερωτήματα και αναδεικνύει κοινωνικά και αθλητικά μοτίβα.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Καταγραφή ρεπορτάζ τρέχουσας ειδησεογραφίας και απόπειρες ρεπορτάζ μέσω video
- Παρακολούθηση «παραπλανητικών» αλλά και αξιόπιστων ρεπορτάζ με αντίστοιχο σχολιασμό

- Συζήτηση και παρουσίαση μεθόδων ανάπτυξης της είδησης με τη βοήθεια οπτικών «ευρημάτων»
- Αναζήτηση δημοφιλών ρεπορτάζ τα οποία ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενα έρευνας.
- Δημιουργία ομάδων μαθητών που συναγωνίζονται για την αντικειμενικότερη καταγραφή είδησης.

Σκοπός του προγράμματος: Οι μαθητές αποκτούν αντίληψη και αίσθηση της «είδησης», εμβαθύνουν στην διαδικασία της έρευνας και αντιλαμβάνονται τα ερεθίσματα που οδηγούν στην αντικειμενική γνώση. Βελτιώνεται ο γραπτός και προφορικός λόγος σε πλαίσιο δημοσιογραφικής λογικής και αισθητικής. Ενισχύονται οι ικανότητες της έρευνας και αναζήτησης της «αλήθειας» αλλά και η ικανότητα της αμφισβήτησης και αμφιβολίας. Καλλιεργείται η ετοιμότητα και η εγρήγορση σε αποφάσεις και κρίσεις, όπως και η δυνατότητα για παραγωγή νέων ιδεών και προτάσεων για το τρίπτυχο «είδηση, ρεπορτάζ, έρευνα».

ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΝΤΟΚΥΜΑΝΤΕΡ ΜΕ ΤΟ ΚΙΝΗΤΟ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Ανδρέας Παναγόπουλος, Δημοσιογράφος, Υποψήφιος Διδάκτωρ ΑΠΘ

Οι σύγχρονες τεχνολογίες και η εξέλιξη των «έξυπνων κινητών» δίνουν τη δυνατότητα στους πολίτες να παράγουν τηλεοπτικό περιεχόμενο (βίντεο, ντοκυμαντέρ, ρεπορτάζ) υψηλής ποιότητας που έχει ιδιαίτερη απήχηση.

Σκοπός του προγράμματος είναι να εξοικειώσει τους μαθητές με τις πρακτικές των επαγγελματιών της τηλεόρασης και του κινηματογράφου και να τους εκπαιδεύσει στα εργαλεία που υπάρχουν ενσωματωμένα στα κινητά τους για να δημιουργήσουν μικρές ταινίες.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Σχεδιασμός σεναρίου για τη δημιουργία μιας μικρής ταινίας
- Πρακτικές επιλογής χαρακτήρων για την ταινία
- Βέλτιστες πρακτικές βιντεολήψης με τη χρήση του κινητού τους
- Η σημασία και απλές πρακτικές φωτισμού και ηχοληψίας με το κινητό τους
- Απλές πρακτικές αφήγησης και εργαλεία ηχογράφησης της στο κινητό
- Εργαλεία και εφαρμογές για γρήγορο και ποιοτικό μοντάζ (ένθεση εικόνας και ήχου) στο κινητό
- Ειδικές εφαρμογές για τη δημοσιοποίηση και προβολή του έργου τους ανάλογα με τις προδιαγραφές του Μέσου (παραδοσιακού/ κοινωνικής δικτύωσης)

Στόχος του προγράμματος είναι, με την ολοκλήρωσή του, οι μαθητές να έχουν αποκτήσει γνώσεις σεναριογραφίας, σκηνοθεσίας, βιντεολήψης, ηχοληψίας, αφήγησης και μοντάζ για τη δημιουργία ενός βίντεο με τη χρήση εργαλείων και εφαρμογών μόνο από το κινητό τους.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΤΑ ΠΟΛΛΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΑΓΧΟΥΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Κατερίνα Μαγγανά, Ψυχολόγος, MSc Ψυχοθεραπεύτρια

Από τις πρώτες εμπειρίες της ζωής μας βιώνουμε αισθήματα αγωνίας και άγχους, τα οποία είναι ως ένα βαθμό απαραίτητα και λειτουργικά για την επιβίωση και την ανάπτυξή μας. Τα βιώματα αυτά σε ορισμένες περιόδους της ζωής γίνονται πιο έντονα εξαιτίας των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα σε σώμα και ψυχισμό. Μια από αυτές είναι και η περίοδος της εφηβείας, περίοδος όπου ο νέος άνθρωπος έχει να διαχειριστεί σημαντικές αλλαγές σε πολλαπλά επίπεδα, να αποφασίσει για το μέλλον του, μέσα από διαδικασίες που ορισμένες φορές τον πιέζουν υπερβολικά, σε συνδυασμό και με τις εξωτερικές μεταβλητές της κοινωνίας που ζει με την οικογένειά του.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να έρθουν οι έφηβοι σε επαφή με το δικό τους προσωπικό βίωμα άγχους, που είναι μοναδικό για τον καθένα καθώς και τις διαφορετικές μορφές που παίρνει στη ροή της καθημερινότητας
- ✓ να αντιληφθούν πιθανές αιτίες που το πυροδοτούν μα και το ενδυναμώνουν, τι νόημα μπορεί να έχει γι' αυτούς και πόσο υπονομευτικά ή όχι εμπλέκεται στις προσπάθειες που κάνουν για την καθημερινότητά τους και τον σχεδιασμό της ενήλικης ζωής τους
- ✓ να διαχωρίσουν το λειτουργικό από το καθηλωτικό - αποτρεπτικό άγχος, το οποίο παίρνει αρκετά συχνά τα τελευταία χρόνια -και στην ηλικιακή ομάδα των εφήβων- τη μορφή κρίσεων πανικού
- ✓ να μάθουν να αναγνωρίζουν τα σημάδια του έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται τα αισθήματα έλλειψης βοήθειας και πανικού
- ✓ τεχνικές συμπεριφοράς για να το διαχειρίζονται με γόνιμο τρόπο, να βελτιώσουν την προσωπική τους οργάνωση και στρατηγική σε κρίσιμες περιόδους αλλαγών.

Μεθοδολογία: Η παρουσίαση του προγράμματος θα οργανωθεί με πυρήνα την αλληλεπίδραση με τους συμμετέχοντες, κυρίως μέσα από βιωματικές ασκήσεις (καταγραφή συναισθημάτων, συμπλήρωση ερωτηματολογίων, εικαστικές ασκήσεις, παιχνίδι ρόλων). Θα συνοδεύονται από την παρουσίαση και ορισμένων χρήσιμων επιστημονικών δεδομένων γύρω από το άγχος και τις όψεις του στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα που ζουν οι έφηβοι.

ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ, ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΛΙΕΣ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Κατερίνα Μαγγανά, Ψυχολόγος, MSc Ψυχοθεραπεύτρια

Η λέξη «εξάρτηση» είναι φορτισμένη με ποικίλα νοήματα και σημασίες. Τις περισσότερες φορές έχει αρνητική χροιά και δηλώνει μικρή ή σημαντικότερη δυσκολία του ανθρώπου να ενεργεί θετικά και να ελέγχει τον ίδιο του τον εαυτό. Η ζωή μας, από την άλλη, ξεκινά από θέση εξάρτησης, μέσα από αυτή γινόμαστε αυτόνομοι. Στην εφηβεία αυτές οι δυο

θέσεις – εξάρτησης και αυτονόμησης- είναι ξανά στο τραπέζι εσωτερικών και εξωτερικών διαπραγματεύσεων του κάθε έφηβου. Στις σύγχρονες κοινωνίες μάλιστα έχουν αυξηθεί οι «σειρήνες» που υπονομεύουν τις προσπάθειες αυτονόμησης και ελεύθερης βούλησης που μας αναλογεί. Έτσι πολύ συχνά οι έφηβοι μπερδεύουν την ανεξαρτησία με εξαρτητικές συμπεριφορές και υλικές εξαρτήσεις.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ να αποκτήσουν οι έφηβοι μια σαφή κατανόηση της έννοιας της εξάρτησης, των ποικίλων μορφών που μπορεί να πάρει, καθώς και το πώς μπορεί να υπεισέρχεται σε πρακτικές και συμπεριφορές που τους φαίνονται «φυσιολογικές» και «cool»
- ✓ να μπορέσουν να συνδέσουν τα βιώματα άγχους που συνδέονται με τη σειρά τους με τέτοιες πρακτικές και δεν γίνονται εύκολα αντιληπτά από τους ίδιους
- ✓ να προσεγγίσουν και να κατανοήσουν δικές τους δυσκολίες που ενδεχομένως θα ήταν αφορμή να εμπλακούν σε εξαρτητικές συμπεριφορές
- ✓ να προταθούν και να εντοπιστούν ορίζοντες και δρόμους γόνιμης διαπραγμάτευσής τους
- ✓ να κατανοήσουν εξίσου και την έννοια της αυτονόμησης μέσα στα όρια που θέτει η πραγματικότητα, να ζουν με την εποχή τους χωρίς να εγκλωβίζονται όμως σωματικά και ψυχοσυναισθηματικά στις υλικές υπερπροσφορές της

Μεθοδολογία: Με δεδομένη την ευαίσθητη θεματική των εξαρτήσεων είναι σημαντικό να μην είναι διδακτικού ύφους η συνάντηση με τους εφήβους, αλλά να τους δοθεί χώρος να εκφράσουν και να θέσουν τα δικά τους ερωτήματα πάνω στο ζήτημα «εξαρτήσεις». Ερωτηματολόγια, θεατρικό παιχνίδι και καθοδηγούμενοι αυτοσχεδιασμοί με κεντρικό θέμα μορφές των εξαρτήσεων (διαδίκτυο, φαγητό, κινητό, social media) θα χρησιμοποιηθούν παράλληλα με τη βασική εισήγηση.

Α Φ Ι Ε Ρ Ω Μ Α 1 8 2 1

ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ (ΓΙΑ) ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η λογοτεχνική προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Γιάννης Ξούριας, Επικ. Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ

Η προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης —κατά την τριακονταετία που εκτείνεται από τη Γαλλική Επανάσταση (1789) έως το 1821— δεν εκτυλίσσεται μόνον σε επίπεδο οικονομικό, εκπαιδευτικό, πολιτικό και στρατιωτικό. Είναι εξίσου ανιχνεύσιμη (αν και συχνά συγκαλυμμένα) στο πεδίο της λογοτεχνίας.

Πράγματι, ριζικές τομές και ανατροπές παρατηρούνται στην προεπαναστατική λογοτεχνία, οι οποίες προοιωνίζουν τη μεγάλη πολιτική ανατροπή της Επανάστασης. Σε έργα της εποχής, πρωτότυπα ή μεταφρασμένα, η λογοτεχνία δεν στέκει αδιάφορη σε αιτήματα για ελευθερία και σεβασμό του ατόμου, αλλά και στον στιγματισμό παρωχημένων αντιλήψεων και κακώς κειμένων. Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον ότι στη χρονική πρωτοπορία τέτοιων ιδεολογικών διακηρύξεων βρίσκονται έργα αισθηματικής

λογοτεχνίας: Πρώτο το *Σχολείον των ντελικάτων εραστών* (Βιέννη 1790), μετάφραση γαλλικών ερωτικών διηγημάτων από τον Ρήγα· και σχεδόν αμέσως μετά, η πρώτη νεοελληνική συλλογή διηγημάτων, το *Έρωτος αποτελέσματα* (Βιέννη 1792), που αποδίδεται στον Ιωάννη Καρατζά τον Κύπριο, συνεργάτη του Ρήγα, που μοιράστηκε με εκείνον το ίδιο μαρτυρικό τέλος. Έτσι, οι «ιστορίες αγάπης» αναδεικνύονται σε κοινωνικές και πολιτικές αλληγορίες, ενώ η λογοτεχνία γίνεται ο προνομιακός χώρος ζύμωσης και διάχυσης της ιδεολογίας.

Σκοπός του προγράμματος είναι να δείξει περιεκτικά και με απλό κατανοητό τρόπο πώς η λογοτεχνία διαπλέχθηκε με τις επαναστατικές ιδέες και πώς συνέβαλε, και αυτή επίσης, στη διαμόρφωση των συνειδήσεων με το όραμα της ελευθερίας.

Κείμενα

Ρήγας, *Σχολείον των ντελικάτων εραστών*, Βιέννη 1790.

[Ιωάννης Καρατζάς ο Κύπριος], *Έρωτος αποτελέσματα*, Βιέννη 1792.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΔΥΟ ΑΙΩΝΩΝ

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγητής: Ευριπίδης Γαραντούδης, Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ

Δύο αιώνες ύστερα από την Επανάσταση του 1821 το γεγονός που σηματοδότησε την εθνική αποκατάσταση του νεότερου ελληνισμού ως κρατικής οντότητας τροφοδοτεί πολλαπλά τον στοχασμό μας ως συλλογικότητας.

Μια όψη του στοχασμού μας είναι εκείνη που συνδέεται με τα ελληνικά ποιητικά έργα που έχουν ως θέμα τους την Επανάσταση (το γενικό γεγονός ή τα επιμέρους συμβάντα και πρόσωπα).

Στόχος του προγράμματος είναι η αδρομερής εξέταση μερικών βασικών τέτοιων ποιημάτων. Ξεκινώντας από τα σύγχρονα με την Επανάσταση ποιήματα των πατριωτικών-εθνικών ποιητών (Διονύσιος Σολωμός και Ανδρέας Κάλβος) και συνεχίζοντας με έργα ποιητών που ανακαλούν τη μνήμη της Επανάστασης (όπως ο Παλαμάς) θα φτάσουμε μέχρι ορισμένα κοντινά στα χρόνια μας ή και σύγχρονά μας ποιήματα.

Το ερώτημα που κυρίως θα μας απασχολήσει είναι πώς το ηρωικό παρόν μεταβλήθηκε, με το πέρασμα του χρόνου, σε παρελθόν που έγινε και γίνεται αντικείμενο διαχείρισης από τη σκοπιά κάθε φορά του παρόντος, ενίοτε ενός παρόντος μεταηρωικού ή και αντιηρωικού;

20+1 ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90΄

Εισηγήτρια: Αθηνά Παπανικολάου, Δρ. ΑΣΚΤ, Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός

Μέσα από είκοσι εικαστικά έργα με θέμα την Επανάσταση του 1821 οι μαθητές ενθαρρύνονται να παρατηρήσουν, να συζητήσουν και να γνωρίσουν καλύτερα την περίοδο αυτή του 19^{ου} αιώνα, που υπήρξε καταλυτική για τη νεότερη ελληνική ιστορία και

μέρος μιας σειράς παράλληλων εξελίξεων για την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία. Από την *Διάβαση του Προύθου από τον Α. Υψηλάντη* του P. von Hess, την *ιστορημένη αφήγηση του Στρατηγού Μακρυγιάννη* δια χειρός Παναγιώτη Ζωγράφου, το έργο των Θ. Βρυζάκη και Δ. Τσόκου, τα φιλελληνικά θέματα του E. Delacroix μέχρι τη ζωγραφική αναπαράσταση της *δολοφονίας του Καποδίστρια* και την *άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα*, η ζωγραφική προσφέρει το έναυσμα να ειπωθούν πολλές ιστορίες για την Ιστορία της Επανάστασης. Καθώς τα περισσότερα από τα παραπάνω έργα είναι ήδη μέρος της οπτικής κουλτούρας των μαθητών, δίνεται η δυνατότητα για αναπλαισίωση και ένταξή τους στον ιστορικό χωροχρόνο. Τόσο η γραμμική παρουσίαση των έργων όσο και η επιλεκτική εμβάθυνση σε κάποια από αυτά, αναδεικνύει θέματα όπως ο Φιλελληνισμός, ο Ρομαντισμός, η σχέση ιστορίας και ζωγραφικής, η «φωτογραφική» λειτουργία της τέχνης. Επίσης θέτει ερωτήματα προς συζήτηση όπως η παρουσία των γυναικών και των παιδιών στον αγώνα του '21, τα συναισθήματα στην επανάσταση, η καθημερινή ζωή, τα δεινά του πολέμου.

Εξέλιξη του προγράμματος

- Α' φάση: Οι μαθητές μέσα από ένα ομαδικό παιχνίδι παρατήρησης και ανακάλυψης έρχονται σε πρώτη επαφή με τα είκοσι ζωγραφικά έργα.
- Β' φάση: Σχηματίζοντας 4-5 ομάδες των 5-6 ατόμων τούς ανατίθεται μία ενότητα έργων με κοινό θέμα. Απαντώντας σε μία σειρά ερωτήσεων αλλά και μέσα από τις αυθόρμητες σκέψεις τους εμβαθύνουν στο εικονιζόμενο θέμα το οποίο μπορεί να είναι η έναρξη του Αγώνα, οι νίκες και οι ήττες, η ηρωική και η ανθρώπινη απεικόνιση των αγωνιστών, οι Φιλέλληνες. Αφού προηγηθεί συζήτηση, άντληση πρόσθετου πληροφοριακού υλικού και ανταλλαγή απόψεων, καλείται η κάθε ομάδα να παρουσιάσει και να σχολιάσει στην ολομέλεια το εικαστικό υλικό της.
- Γ' φάση: Οι μαθητές έρχονται να αποτυπώσουν την αισθητική εμπειρία τους από τη συνάντηση με την τέχνη του '21 και να δώσουν τη δική τους ιστορία, πλάι στις 20 ιστορίες που έχουν επεξεργαστεί.

Στόχοι του προγράμματος

- ✓ Γνωριμία με τα πιο γνωστά ζωγραφικά έργα που αφηγούνται την επανάσταση του '21 και με τους δημιουργούς τους.
- ✓ Συνειδητοποίηση του ρόλου της τέχνης στη διαμόρφωση μιας ιστορικής πραγματικότητας, στην ερμηνεία της, στη διάδοσή της και στη διατήρησή της στο χρόνο.
- ✓ Κατανόηση της αλλαγής της στάσης μας απέναντι στα εικαστικά έργα ανάλογα με την εποχή στην οποία ζούμε.
- ✓ Προβληματισμός σχετικά με τις πολλαπλές λειτουργίες της τέχνης της επανάστασης του '21 από την εποχή που παρήχθη ως σήμερα.

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΜΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ: ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1821

Ομάδα 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ειρήνη Λουτζάκη, Κοινωνική Ανθρωπολόγος, Τμ. Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ

Η αφήγηση ηρωικών πράξεων του παρελθόντος ήταν πάντα σε διεθνές επίπεδο το νήμα που οδηγούσε και ύφαινε το μέλλον. Αυστηρά και δωρικά, σαν τους ήρωες που

περιγράφουν, τα δημοτικά τραγούδια, οι χοροί, τα δρώμενα που ονομάζουμε **ιστορικά**, λειτουργούσαν άλλοτε σαν χρονικά, άλλοτε σαν μουσικοί/χορευτικοί μύθοι. Ιδιαίτερα, στην Ελλάδα, χώρα μικρή και πολεμικά ταλανισμένη, που χρειάστηκε, όπως άλλωστε όλα τα έθνη-κράτη, να καταφεύγει συνεχώς στο ένδοξό της παρελθόν, τα τραγούδια (βλ. και μουσική και χορός) που αφηγούνται γεγονότα ή θρύλους συνδεδεμένους με συγκεκριμένες αναγνωρίσιμες ιστορικές περιόδους έπαιξαν εντελώς ιδιαίτερο ρόλο. Υπήρξαν ένα τεράστιο πεδίο εθνικής μύησης.

Σήμερα, 200 χρόνια μετά τον πρώτο εορτασμό, ίσως αξίζει να στοχαστούμε, πέρα από την τελετουργική επανάληψη γνωστών από τα σχολικά μας χρόνια στερεοτύπων, ως προς την αξιακή φυσιογνωμία αυτής της επετείου, ως προς τη θέση της στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία αλλά και ως προς το πραγματικό ιστορικό της περιεχόμενο. Με άλλα λόγια, η ιστορική αποτύπωση του παρελθόντος, μας πληροφορεί και για το παρόν από το οποίο παράγεται. Πολλές φορές μάλιστα, μας πληροφορεί αποκλειστικά για το παρόν και καθόλου για το παρελθόν, το οποίο διαθλάται και παραμορφώνεται μέσα από τις διόπτρες του παρόντος. Έτσι, η πρόσληψη της ιστορίας μοιάζει να βρίσκεται σε αντίφαση με την οντολογία της, με αυτά καθαυτά τα ιστορικά συμβάντα.

Σε αυτό το πρόγραμμα παρέχονται στοιχεία για τα κλέφτικα τραγούδια κατά την επαναστατική δράση των κλεφτών και των αρματολών, για τη μουσική της περιόδου του Αγώνα της Ανεξαρτησίας και το ρόλο της, το είδος των μουσικών οργάνων με τα οποία ψυχαγωγούνταν οι οπλαρχηγοί σε στιγμές ανάπαυλας όπως, το λαούτο, ο ταμπουράς, η φλογέρα, καθώς και για τους χορούς που συνδέονταν με τα ιστορικής σημασίας γεγονότα.